

Historie rodu Středů

*Tuto knihu věnuji své milované ženě Stáně
a v neposlední řadě její mamince,
Věře Junové, rozené Středové*

*Motto: Když chcete vytušit budoucnost, studujte minulost.
Konfucius (551-479 př. n. l.)*

Ing. Zdeněk Šedivý

Jan Středa – Kostelec

Dohledatelná historie rodu Středů začíná v Červeném Kostelci, který se tehdy, a ještě hodně dlouho potom, nehonosil přídomkem Červený. Povězme si něco z historie tohoto města, dříve městyse, a ještě nejdříve vsi. První písemná zmínka o vsi Kostelec je z roku 1362. Je v ní uvedeno, že na faru ve vsi Kostelec byl ustanoven farář Heřman. Z toho je jasně vidět, že již tehdy byl v Kostelci kostel. Jeho název však, alespoň podle oficiálních pramenů pochází z latinského castellum, což znamená malý hrad, hrádek nebo tvrz, tedy není odvozen od krásného kostela, který je dnes, snad aby ilustroval dnešní název města, nádherně červený. Proč o tomto kostele píšeme? Je to proto, že veškeré významné události rodu Středů, tedy křty, svatby a pohřby, jsou nerozlučně spojeny s tímto kostelem.

Jana Středu, prvního známého předka rodu Středů. nalézáme v roce 1654 v Berní rule č. 13 – Kraj Hradecký na straně 368 v Městečku Kostelci. Z něj se dozvídáme, že je zapsán jako soused kostelecký, měl 18 strychů (korců) rolí, tedy více jak 5 hektarů, z toho na zimu osívá 5 strychů a na jaře 4 strychy. Dále vlastnil jeden potah, 4 krávy a jednu jalovici.

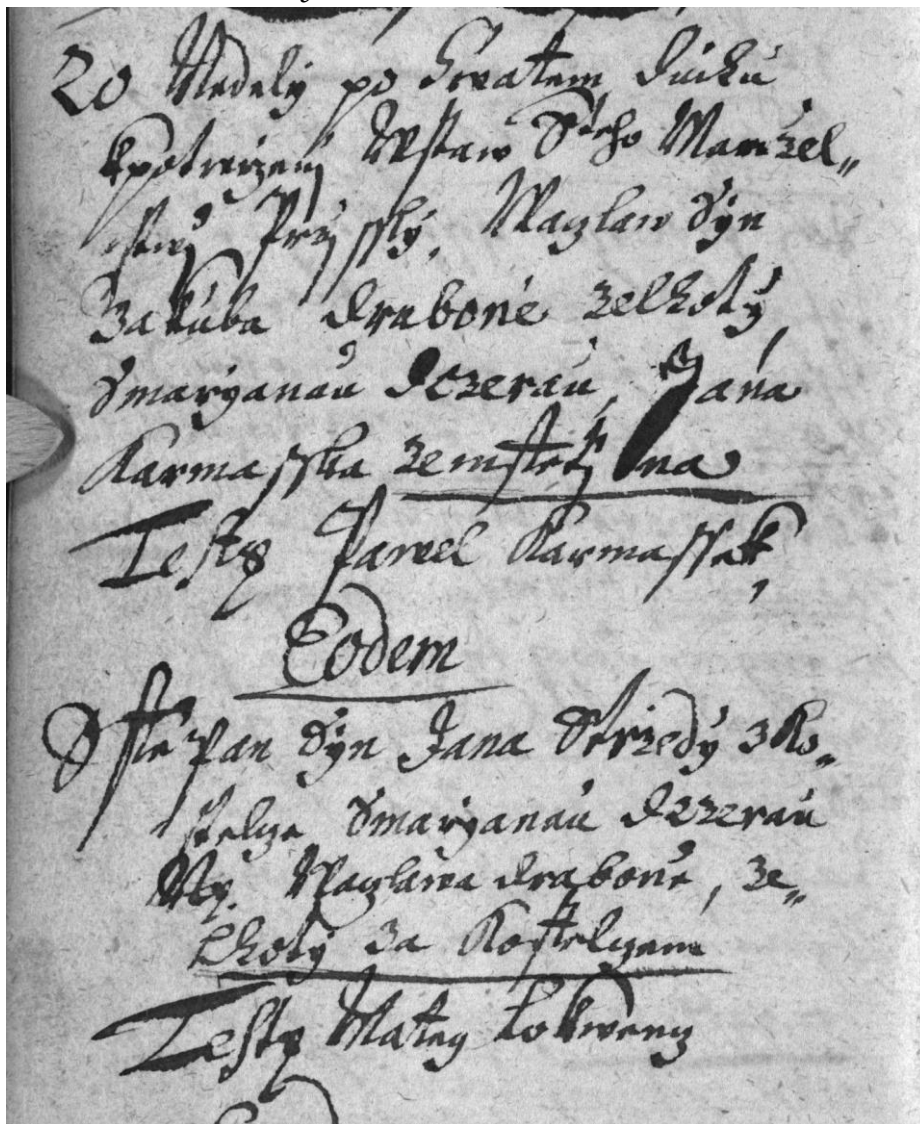
V soupise poddaných podle víry z roku 1651 však, z důvodů nám neznámých, Jan Středa a jeho rodina mezi obyvateli Městečka Kostelec na stranách 660 až 661 uvedeni nejsou. Jistě není bez zajímavosti, že mezi nimi není ani jeden katolík. Pouze u třech je uvedeno slovo naděje, tedy, že existuje naděje na obrácení na „pravou víru katolickou“.

Přibližme si tato léta, kdy v roce 1648 skončila třicetiletá válka. Tak jako jiná města, vesnice a osady v Čechách, ani Kostelec nebyl ušetřen řádění císařského a švédského vojska, ani neúrody a hladu. Po válce bylo obýváno jen 42 čísel, počet obyvatel nedosáhl dvou stovek a obdělávána byla jen čtvrtina polí. Nedosti na tom, rekatolizace ať již po dobrém, ale spíše po zlém, to byl tehdy společný úkol katolické církve a panstva. Kostelec v té době již patřil k náchodskému panství, které v roce 1634 dostal Octavio hrabě Piccolomini darem od císaře, jako uznání za služby při zavraždění Albrechta z Valdštejna.

Z pozdějšího zápisu o svatbě Štěpána Středy se dozvídáme, že manželka Jana se jmenovala Eva. Někdy mezi lety 1645 až 1660 se jim narodili nejméně 4 synové – postupně Matěj, Štěpán, Vojtěch a Martin – což víme buď ze zápisu o sňatku nebo o křtu. Z nich se dospělého věku dožily Štěpán a Martin, jak nám to dokládají zápisy o jejich sňatku. Nás bude nejvíce zajímat přímý předek Štěpán.

Štěpán Středa – Kostelec a Zábrodí

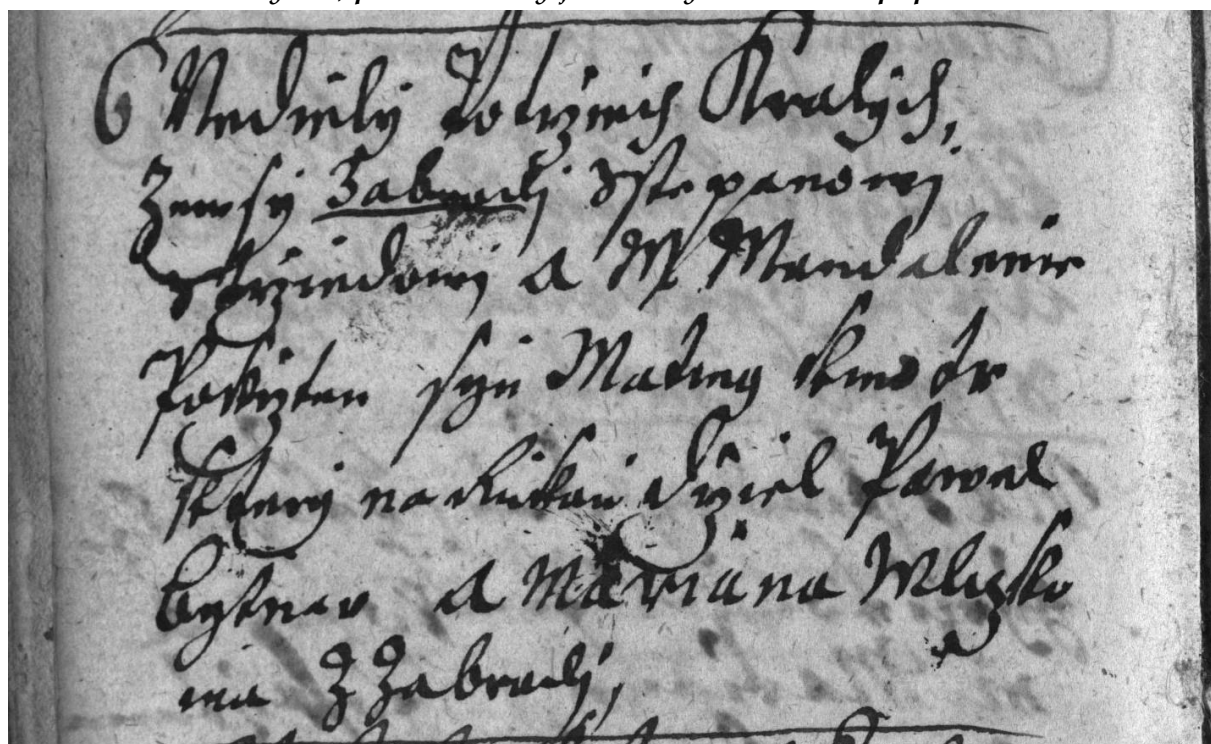
V Kostelci se někdy okolo roku 1645 narodil rodičům Janovi a Evě Středovým syn, jemuž dali při křtu jméno Štěpán. Ten si 28. října 1669 bere za manželku Mariánu Draboňovou ze Lhoty u Kostelce.

Ocitujme si tento historicky první matriční zápis o rodu Středů. Dvacátou nedely po Svatém duchu, pak přeskočme níže na zápis, který nás zajímá, Eodem Štěpán, syn Jana Stržedy z Kostelce s Maryanau dczerau Waczlawa Draboňe ze Lhoty za Kostelczem, Testes Matěj Lokwenz. A proč je tento částečný výpis z jedné stránky matriky úzký a vysoký? Takové byly tehdy všechny matriky z praktických důvodů. Protože farnosti byly tehdy rozlehlé faráři jezdili ke „klientům“ na koni a úzká matrika se jim vešla do holínky. Až za Josefa II. bylo nařízeno, že se každý člověk musí do kostela dostat asi za hodinu chůze, tedy nejbližší kostel musel být vzdálen zhruba 4 až 6 kilometrů.

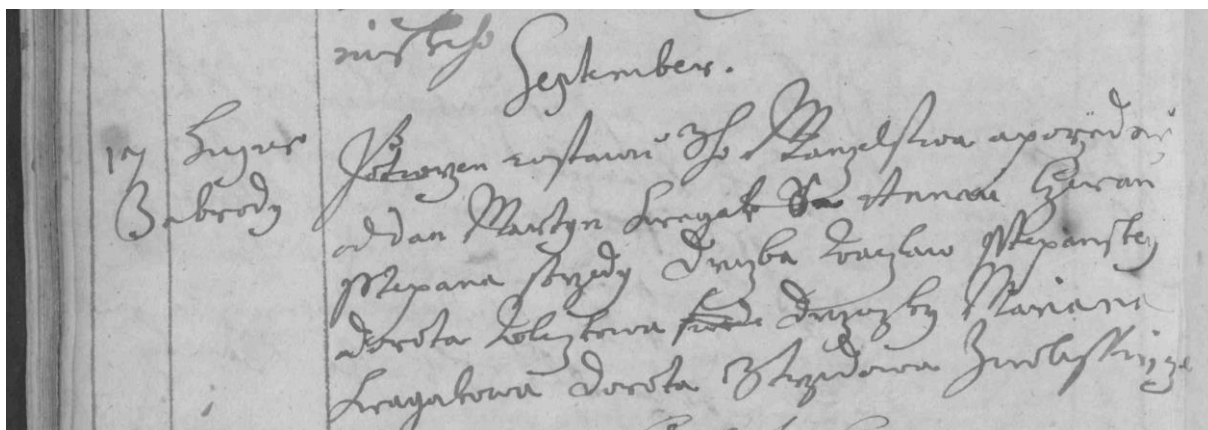
Ale vraťme se k osudům Štěpána Středy a jeho rodiny. Prvorozený syn se Štěpánovi a Mariáně narodil v Kostelci až čtyři roky po svatbě, 27. října 1673. Můžeme téměř s jistotou říct, že mladá manželka během této doby alespoň jedno děcko nedonosila. Postupně pak přicházejí v Kostelci na svět jejich další potomci, přesněji řečeno dcery. V roce 1676 Lidmila a v roce 1678 Anna. Někdy mezi roky 1678 až 1682 se rodina stěhuje do Zábrodí, protože v roce 1682 se další dcera Mariána narodila již v Zábrodí, stejně jako její sestry v letech 1685 - Kateřina a 1689 - Dorota. Nyní malá vsuvka: Pravděpodobně v roce 1687 se do Zábrodí přistěhoval také bratr Štěpána Středy, Matěj, spolu se ženou Mariánou a celou rodinou. Zda bydleli ve stejné nebo jiné chalupě nevíme.

A po zástupu děvčat přichází na svět benjamínek Matěj Středa, přímý předek. Narodil se v Zábrodí, dne 18. února 1691. Neznáme však, v které chalupě Štěpán Středa s rodinou bydlel, protože tehdy ještě nebyla zavedena popisná čísla

Zápis nám říká, že: 6. neděli po trziesch Kralých ze vsy Zabrodí Sstepanovi Strziedowi a M(atce) Mandalenie pokrzten syn Matieg kmotr který na Rukou drziel Pavel Bytnar Mariana Wlczkowa z Zabrodí. Asi jste si všimli, že datum není uváděno tak, jak jsme dnes zvyklí. Dalo mně to dost počítání, ale například svátek Tří Králů je pevný, vždy 6. ledna. Ale další, a to nejenom Velikonoční neděle, den zmrtvýchvstání Ježíše Krista, která připadá na první neděli po jarním úplňku, 40 dní po Velikonocích nastává Svátek Nanebevstoupení Páně a poté svátek seslání Ducha svatého (letnice), slavený 50 dnů po Velikonocích a 10 dnů po Nanebevstoupení Páně. Naštěstí na internetu již dnes jsou pomůcky, na které datum v daném roce tyto svátky připadly.

V roce 1697, 17. září, se vdává Anna, dcera Štěpána Středy. Za muže si bere Martina Krajáka.

V zápise o svatbě jsou jako družby uvedeni Václav Štěpánský, Dorota Holečková a jako družičky Mariána Krajáková a Dorota Středová z Olešnice. Ze zápisu nepoznáme, kdo byl z Olešnice, zdali všichni jmenovaní kromě nevěsty, která byla ze Zábrodí. Ale zdá se to pravděpodobné, přestože stačilo uvést slůvko všichni a bylo by to jasné. Na druhou stranu, asi by nedávalo smysl uvádět bydliště jedné z družiček. Ale my si povíme, kdo a co byly družby a jaká byla před svatbou a poté při svatbě jejich úloha.

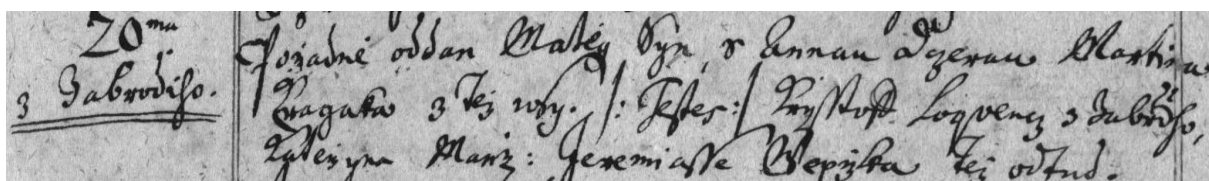
Tak nejdříve družba v mužském vydání. Družba plnil funkci hlavního organizátora námluv. Ohlásil příčinu návštěvy, hospodář uvítal příchozí a oznámil svůj souhlas ke sňatku. Družba přivedl nevěstu k ženichovi a žádal před všemi přítomnými svědky o souhlas otce a matky, jestli svolují k manželství. Očekávalo se svolení. Všichni přítomní se sesedli k jednomu stolu a vyjednávali o výši věna, přičemž nejednou šlo „do tuhého“. Družba byl prostředníkem a domlouval oběma stranám – aby přidaly, či ze svých požadavků slevily.

Svatba a svatební veselí se také neobešly bez „režiséra“. Nebylo-li určeno jinak, tuto funkci zastával ženichův svědek – družba. Byl řečníkem, smluvčím, inscenátorem, vypravěčem a pořadatelem v jedné osobě. Jeho hlavním úkolem bylo řídit chod svatby a obveselovat všechny přítomné vtípnými průpovídkami, přípitky, anekdotami, alegorickými povídkami a příslovími.

Také žena, která byla družbou, měla kromě toho, že byla svědkyní nevěsty, další úkoly. Přípravovala a organizovala čepení nevěsty a vše, co s ním souviselo. Čepení nevěsty představuje akt rozplétání vlasů novomanželce, snímání závoje, nasazování čepce (šátku). Nevěsta ho dvakrát shodila z hlavy a napotřetí si jej nechala nasadit. Tímto byla nevěsta přijata do cechu vdaných žen neboli do babského cechu. Čepení nevěsty probíhalo buď uprostřed místnosti, kde se konala hostina, za libých zvuků muziky a zpěvu žen, nebo za zavřenými dveřmi v místnosti, kde jsou přítomny jen ženy, které zpívají za doprovodu kapely mužů stojících přede dveřmi. Po čepení

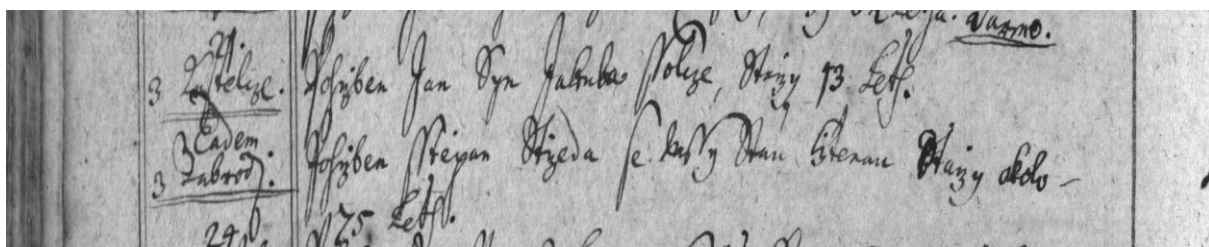
následovalo sólo novomanželky v čepci. Nejdříve tancovala novomanželka se ženami, které ji čepily, pak teprve byla předána ženichovi. Tančili s ní i ostatní muži, kteří za tanec s vdanou paní museli zaplatit.

V roce 1709 se v rodině odehrává další svatba, pro nás zvlášť zajímavá, protože se žení přímý předek Matěj. Za ženu si bere Annu Krajákovou, která byla také ze Zábrodí. Svatba se konala dne 20. ledna 1709 v Kostelci. Zápis je zajímavý také tím, že pan farář zapomněl napsat jména a příjmení otce ženicha, napsal jenom „Matěj syn s Annou dcerou Martina Krajáka z téže vsi“. Však se přesvědčte sami.

Hledání mi dalo dost práce, protože když hledáte jméno Středa, a ono tam není... Ale pak za pomoci dětí narozených tomuto páru, zejména Doroty, která se narodila v prosinci 1709, tedy téhož roku, jako byla v lednu svatba, a nakonec i toho, že Matěj se ženil v necelých osmnácti letech, a nakonec i díky tomu, že jiný Matěj, který se oženil s Annou v Zábrodí prostě nebyl k dispozici, dospěl jsem k jedinému správnému závěru, že tento zápis je ten pravý.

Zdali byla na svatbě přítomna ženichova matka Mariána Středová, rozená Draboňová, nevíme. Nevíme dokonce kde a kdy zemřela. Avšak ženichův otec, Štěpán Středa, byl na této svatbě určitě přítomen, tehdy mu bylo přibližně 65 let. Umírá pravděpodobně 18. až 20. srpna, pohřben je dne 21. srpna 1720, tehdy mu bylo asi 75 let, jak je konstatováno v matričním zápise o jeho úmrtí.

Nebyl však pohřben na hřbitově v Kostelci, který známe z dnešních časů. Původní hřbitov totiž obklopoval chrám sv. Jakuba Většího a zasahoval do dnešního náměstí. Hroby se zde nalézaly ještě v roce 1840.

Matěj Středa – Zábrodí

Jenom pro připomenutí. Matěj Středa se narodil v Zábrodí dne 18. února 1691. Oženil se 20. ledna 1709 s Annou Krajákovou ze Zábrodí. Nebylo mu ani 18 let. Ale nemyslete, nebyla to „musilka“. První dcera, Dorota, se jim narodila 22. prosince 1709. Nedožila se však ani jednoho roku a umírá 19. prosince 1710.

Rád bych se zastavil u dětské úmrtnosti. Ve většině případů se dospělého věku dožila zhruba polovina dětí. Dříve se vždy po porodu dítěte jen pevně doufalo a věřilo, že dítě přežije. V dnešní době je nám takový způsob uvažování cizí, jako by téměř nikoho z nás nenapadlo, že by dítěti mohla hrozit smrt. Lidé se obraceli k Bohu a veškerá svá utrpení vnímali jako trest za své hříchy. Ale na rozdíl od dnešní doby, nebáli se dát jméno zemřelého sourozence dalšímu v pořadí. Dnes, my zdánlivě racionální lidé 21. století, bychom tak z pověrčivosti neučinili. Říká se, že by se to nemělo, protože na dítě se přeneso něco z života zemřelého sourozence, údajně to může být část osudu, nemoce a podobně. Tedy, pověrčivost jak vyšitá. Může to být také obava rodičů, aby si neustále nepřipomínali zemřelé děcko.

A tak Anna Středová, manželka Matěje, porodila 16. ledna 1712 dcerku, které bylo dáno jméno Dorota. A na svět přišly v dalších letech další sestřičky. Není to poprvé ani naposledy, kdy je většina narozených dětí v rodu Středů ženského pohlaví. Proč tomu tak je, neumím vysvětlit. A tak se v roce 1714 narodila Anna, v roce 1716 Mariána, v roce 1718 Marie Alžběta a v roce 1721 Marie Magdaléna. Z nich se dospělého věku prokazatelně dožily Dorota, která se 20. listopadu 1735 vdává za Jana Prouzu, vdovce ze Zábrodí a Anna, které se 26. února 1743 vdává za Jiřího Řemínka, také ze Zábrodí.

Ale vraťme se v čase nazpět. Dne 21. února 1726 se Středovým narodil pokračovatel rodu, Petr Matěj Středa. Později je v matrikách označován pouze jako Matěj, my mu však toto jméno ponecháme, abychom nemuseli psát Matěj starší a Matěj mladší.

Ani u Matěje, ani u jeho ženy Anny, neznáme datum jejich úmrtí. Pouze u Matěje ho můžeme odhadnout mezi roky 1743 a 1753, což jsou data svateb dcery Anny a syna Petra Matěj. V prvním případě je Anna zapsána jako dcera Matěje Středy, v matričním zápise ze svatby syna Petra Matěje je uveden jako syn po zemřelém Matějovi Středovi.

Petr Matěj Středa – Horní Radechová, Olešnice

Petr Matěj Středa se oženil, kde jinde než v Kostelci, dne 4. listopadu 1753. To mu bylo 27 let. Jeho vyvolenou se stala Anna Marie Valtová, která se narodila v Horní Radechové dne 25. července 1734, bylo jí tehdy tedy 19 let.

Jejich svatba se již odehrála v době panování Marie Terezie, která nastoupila v roce 1740 na habsburský trůn za obtížných okolností. Proti mladé panovnici se vytvořila silná koalice evropských států, které zamýšlely rozdělit si mezi sebe země habsburské monarchie. Vypukla válka o dědictví rakouské (1740–1748), v níž se Marii Terezii nepodařilo uhájit Kladsko a většinu Slezska, které zabral pruský král Fridrich II.

Petr Matěj i Anna Marie se tedy narodili v době, kdy Náchodsko bylo vnitřním regionem českých zemí, a tedy i Rakouska. Pojdme k reálné historii přidat něco lidových pověstí, které nám přiblíží, jak lidé v tomto kraji tehdy přemýšleli a co si, většinou ústně mezi sebou sdělovali. Dalším osudem Náchodska totiž bylo, že se ocitl na hranicích Čech u brány Zemské, jejímž byl klíčem. Nepokojní sousedé Čech, Prusáci, byli tu často nezvanými hosty, kteří sebrali, co se dalo. Roku 1740 vtrhl pruský král Bedřich II. do Slezska. Náchodskem procházela za této první války četná vojska rakouská i pruská. Mírem, který byla nucena Marie Terezie uzavřít, bylo ztraceno od Koruny české Slezsko i Kladsko a Náchod se stal pohraničním městem říše. Již za dva roky nato vtrhl Bedřich znovu do Čech, chtěje od nich odtrhnout kraj hradecký a přivtělit jej k Prusku. Sám byl tehdy ubytován po čtyři dny v Náchodě.

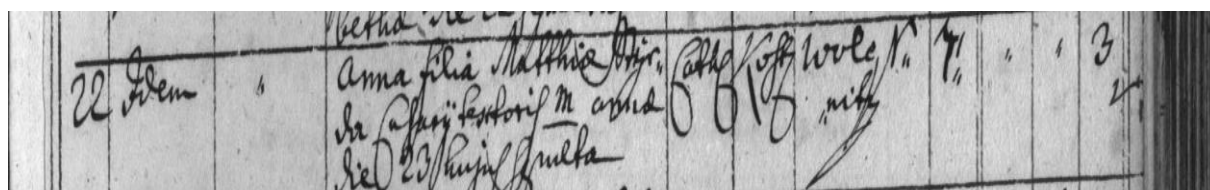
Roku 1756 vpadl tudy do Čech pruský maršál Schwerin s 30 000 muži vojska. Sotvaže se obyvatelstvo poněkud zotavilo z pohrom, jež s sebou vojska do země přinášela, vtrhli Prusové roku 1778 znovu do Čech a obyvatelstvo Náchodska bylo vydáno novým trýzním. Tak se stal „Prajz“ opravdovou metlou kraje. Lid ho právem nenáviděl a v duchu si přál, aby byl nenasytný pruský král konečně jednou řádně ztrestán. Nemohl uvěřit, že se Marie Terezie vzdala Slezska z obavy před další válkou. Vždyť měla udatné, zkušené vojáky a proslavené velitele, jako byl generál Laudon. I počal si vyprávět, že Marie Terezie prohrála Slezsko za jedinou noc ve hře s pruským králem, že je dala do sázky, když jí došly peníze. Generál Laudon, uslyšev prý tu zprávu, rozhněval se velice a stiskl koleno koně, na němž seděl, tak prudce, že se kůň pod ním zhroutil mrtev k zemi.

Podle starého proroctví bude ještě jednou vojna s Prajzem, největší ze všech, které dosud byly. Zase potáhne Náchodem pruský král s obrovským vojskem po tři dny a noci bez přestání. Dostane se až k Hradci, tam však budou Prajzi poraženi tak

strašlivě, že jejich král s hanbou z boje uteče. Utíkat bude přes Náchod, avšak vojska zbude mu jenom tolik, že se s ním kolem jednoho bubnu naobědvá. To se stane pod starou borovicí za Velkou Poříčí vedle pruských hranic. A pak bude od Prahy pokoj na věčné časy. Tak bájl lid v době, kdy byl jeho sousedem „Prajz“ – věčně nepokojný a žádostivý bohatství České země. Neměl tušení, že spravedlnost dějin potrestá zpupného souseda a že ho v těchto místech zatlačí daleko od českých hranic. Podotýkám, že proroctví se nenaplnilo v roce 1866, ale až v roce 1945, kdy Stalin z obav před věčnou německou rozpínavostí uzmul Polsku část jeho východních území a jako kompenzaci mu přidal západní část Německa až po Odru a Nisu.

Proč jsem se tak rozepsal? Protože na Náchodsku v těch časech, žila rodina Petra Matěje Středy. Pojďme tedy k jejich osudům, které byly touto „velkou“ historií nesporně ovlivněny.

Mladí manželé žili po svatbě nejdříve v Horní Radechové, pravděpodobně u rodičů manželky Anny, rozené Valtové. Zde se jim narodila i první dvě děcka, v roce 1755 syn František a v roce 1757 syn Josef Karel. V roce 1759 již bydlí v Olešnici, pravděpodobně v čísle 7 (domovní čísla byla zavedena až v letech 1770 až 1771). Zde se jim v roce 1759 narodila dcera Anna Ludmila, která však umírá 1763. V roce 1761 přišla na svět dcera Kateřina, v roce 1764 dcera Veronika Monika a v roce 1766 syn Matěj Antonín. Ve stejném roce umírá druhorozený syn Josef Karel ve věku 9 let. V roce 1768 se rodí dcera Apolonie Ludmila, v roce 1771 syn Josef a v roce 1773 dcera Anna. Ta však umírá 3 dny po narození. Ze zápisu se sice nedozvíme příčinu úmrtí, ale sociální zařazení a povolání Matěje Středy, gazarius a sartorius, tedy domkář a krejčí.

Z četnosti úmrtí v kosteleckých matrikách i obecně známých faktů se jeví jako možná příčina úmrtí Anny hladomor. Ne sice u Anny, ale u její matky, která v době těhotenství jistě neměla dostatek jídla a když měla miminko kojit, možná že ani mléko neměla.

Ve druhé polovině 18. století došlo v českých zemích k události, která je pro dnešní společnost téměř nepředstavitelná. Vlivem nadměrných srážek došlo k velké neúrodě a následný hladomor zahubil 400 000 lidí v Čechách a víc než 80 000 osob na

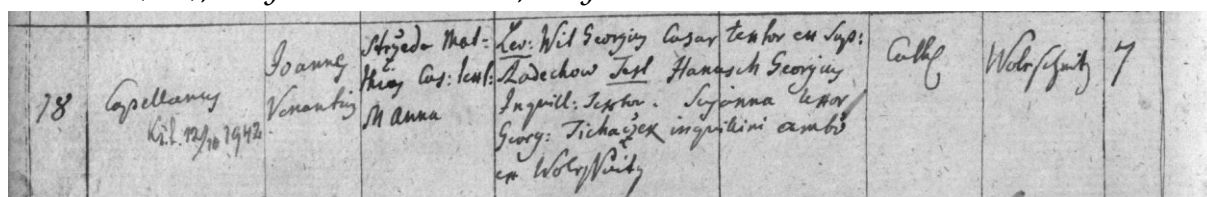
Moravě a ve Slezsku. O rozměrech katastrofy vypovídá i to, že české země měly těsně před vypuknutím hladomoru zhruba 4 172 000 obyvatel.

Poslední hladomor sprovodil v letech 1771 až 1772 ze světa až 12 procent obyvatel českých zemí. Prvotní příčina tohoto hladomoru nebyla v nedostatku dešťových srážek, ale naopak v jejich nadbytku. Ceny obilí po žních roku 1771 dosáhly závratné výše. Následoval zákaz vývozu obilí z českých zemí a začal jeho dovoz z Uher a Banátu. Katastrofě v podobě krutého hladomoru se již zabránit nepodařilo. Lidé umírali po tisících. Doboví kronikáři hovoří o hřbitovech, které nestačily pojímat mrtvé. Zemřelí byli často ukládáni do masových hrobů, aniž by byla známa jejich jména. Lidé jedli otruby, kořínky, stromovou kůru, chleba pekli z pilin a přidávali do něj kousky zelí. Neváhali pozřít maso ze psů a koček ani z uhynulého dobytka. Po celé zemi se šířily nemoci. Celkový počet obětí, který si hladomor vyžádal, se odhaduje na neuvěřitelných 480 tisíc v Čechách a na Moravě. Abychom si naplno uvědomili tuto situaci, přidávám ještě výmluvnou ilustraci.

Nebojte se, nechci nikoho strašit dávnou historií. Ale tuto Historii rodu Středů jsem začal psát v roce 2020, kdy se objevila pandemie covidu-19. Některé strachy a stesky lidí mi připadají přehnané a neúměrné. Když je poslouchám, snažím se říct jim, pokud to chtějí slyšet, že se nám ve srovnání s našimi předky nic moc neděje. Máme kde bydlet, v zimě nám příbytek vytopí teplárna nebo si zatopíme sami, a jídla máme pořád nadbytek.

I v těch neveselých časech se událo něco veselého. Středovým se narodil 18. května 1774 syn, kterého pokřtili jako Jan Venantius. Proč druhé jméno Venantius obdržel nevíme, ale můžeme se domnívat, že podle svatého Venantia, který byl spolu se svatým Hubertem a dalšími světci patronem myslivosti. Pokud nebyl Petr Matěj Středa panským hajným, a proto nemáme žádný důkaz, tak musel jako ostatní poddaní pomáhat jako honci na honech pánů nebo pomáhat myslivcům při práci v lese. Je možné, že se tento druh roboty, která byla zvána honební robotou a byla zrušena až v roce 1849, Petru Matějovi líbil. Z matričního zápisu vidíme, že byl casarius (cas), tedy domkář a textor, tedy tkadlec.

Ale pokračujme dál v běhu času. Jak už to bývá, po dvou neúrodách a nedostatku potravin přišla velká drahota, a nespokojenost poddaných dostoupila vrcholu. Ve snaze zmírnit tíživé postavení poddaných vydal spoluvladař Marie Terezie císař Josef II. v roce 1774 nová nařízení o robotě: v dubnu stanovil generálním urbářem maximální povinnosti poddaných a v říjnu v regulativu doporučil vrchnostem s poddanými se na úpravách roboty dohodnout. Vrchnosti však tato císařská nařízení o robotě před poddanými tajily a se zveřejněním otálely. Poddaní se o novém nařízení dozvěděli, a aniž znali pravý obsah urbáře a regulativu, vytvořili si legendu o „zlatém patentu“, jímž císař zrušil robotu. Odmítali robotovat, začali se bouřit a žádali na vrchnostech zveřejnění patentu. Zpráva o císařském patentu se rychle šířila od vesnice k vesnici a venkovská chudina s radikálními sedláky požadovala co nejdříve povstat proti vrchnosti.

Proč se o tom rozepisují tak zešíroka. Protože v kraji, kde žila v té době rodina Petra Matěje Středy, tato revolta začala a není možné, aby se ji nějakým způsobem nedotýkala.

Již v roce 1774, ve kterém se narodil přímý předek rodu Středů, Jan Venantius, se začali na rtyňské rychtě scházet zástupci poddaného lidu ze sousedních vesnic, poté také z okolních panství. Zvolili si radu – selskou zemskou vzdorovládu, tzv. gubernu – s nejvyšším purkrabím v čele. Purkrabím byl zvolen rtyňský rychtář, svobodník Antonín Nývlt. Druhým hlavním vůdcem hnutí byl chalupník a kolář Adam Kolísko, rodák z Úpice. Členy guberny byli rychtáři z okolních obcí. Selské guberny chtělo pokojnou cestou vymoci domnělý robotní patent císaře Josefa II., proto připravovalo mohutné setkání poddaného lidu v Praze dne 16. května 1775, protože v tuto dobu zde měl zasedat zemský sněm. Jednotné vystoupení sedláků mělo bez

násilí, krveprolití a drancování přimět zemský sněm, aby veřejně vyhlásil „zlatý patent“ a zrušil robotu.

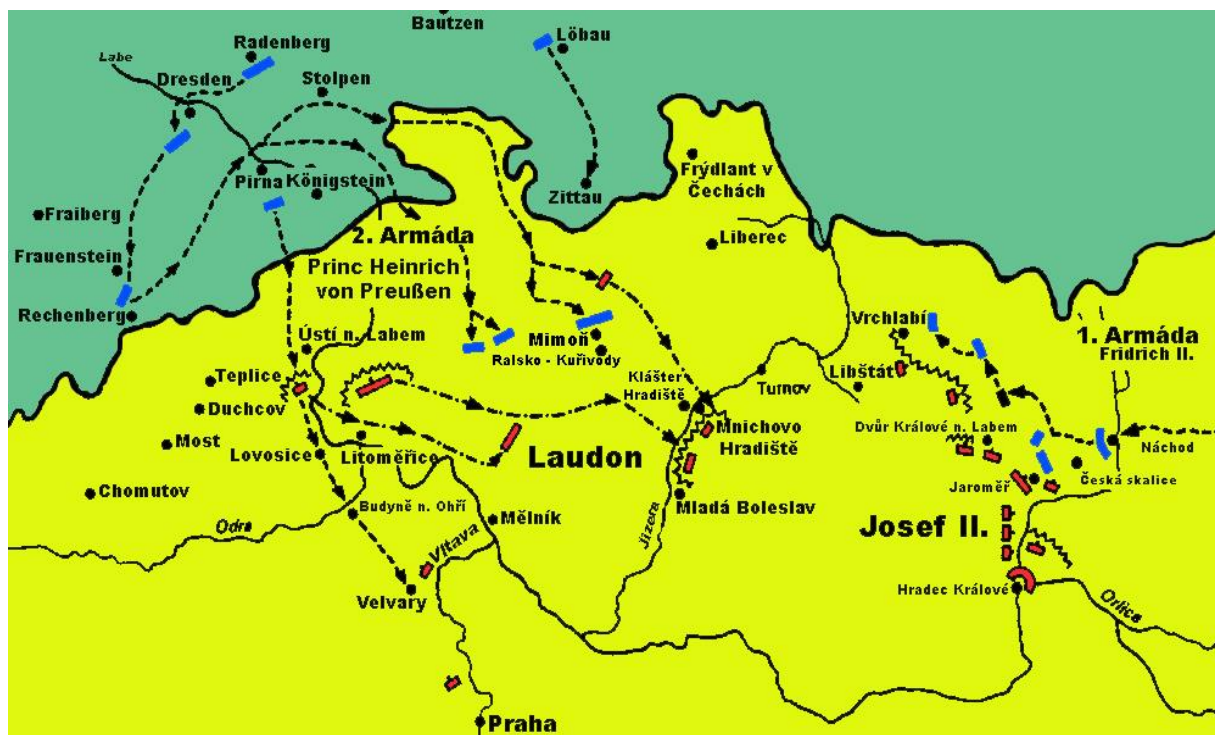
Přípravy pokojné pouti selského lidu do Prahy však náhle narušila řada povstání na Broumovsku. Tak bylo rtyňské gubernu proti své vůli přinuceno přidat se k povstalcům; proto se 20. května členové gubernu vypravili v čele sedláků z celého panství na náchodský zámek. „Zlatý patent“ zde sice nenašli, ale panští úředníci jim ze strachu přislíbili značné úlevy roboty. Tímto úspěchem nesmírně stoupla autorita gubernu. Tím větší rozčarování zažili představitelé gubernu, když šli po osmi dnech znovu vyjednávat na náchodský zámek. Zámek však již byl obsazen vojskem. Představitelé sedláků byli uvězněni a postaveni před císařský výjimečný soud. Byli odsouzeni k trestu smrti. Marie Terezie si však nemohla dovolit další krveprolití a nepokoje, proto byl na její příkaz nejvyšší soud nucen rozsudek neočekávaně změnit: Antonína Nývltu potrestala tříletou robotou, byl totiž svobodník, a tedy bez povinnosti roboty. Nývltové, původně Niweltové, přišli do kraje z Holandska, podobně jako předci Františka Ladislava Heka, nám známého jako F. L. Věk. Adam Kolísko z Úpice pak byl potrestán deseti lety nucených prací v přádelně.

Povstání se rozhořelo také jinde v Čechách, jistě známe úsloví: „Dopadli jak sedláci u Chlumce. K nejznámějšímu střetnutí císařského vojska se selskými houfy totiž došlo 26. března u Chlumce nad Cidlinou. Sedláci zde byli na hlavu poraženi a povstání poddaného lidu v severovýchodních Čechách bylo krvavě potlačeno, přesto však značně otřáslo rakouskou monarchií. Marie Terezie ze strachu z dalších selských bouří vyhlásila amnestii a zmírnila původně vynesené rozsudky trestu smrti na nucené práce a v srpnu 1775 vydala nový robotní patent.

Ale vraťme se k rodině Středů. Dne 27. srpna 1778 umírá ve věku necelých 10 let jejich dcerka Apolonie Ludmila a následujícího dne, tedy 28. srpna 1778 umírá ve věku 7 let jejich synáček Josef. Ani v tomto roce se ještě neuváděla příčina úmrtí, ale vzhledem k okolnostem, kdy v matrice zemřelých je enormní počet zemřelých, a to v všech věkových kategoriích, a vzhledem k tomu, že v té době probíhala epidemie úplavice, tyfu a paratyfu, můžeme tyto příčiny úmrtí předpokládat.

Také zde však sehrála svou roli tzv. velká historie. V té době, v letech 1778-1779, probíhala válka o bavorské dědictví. Již čtvrtý konflikt mezi Rakouskem a Pruskem. Pro nedostatek proviantu v této válce se vojáci často živili krmnými bramborami nebo nezralými švestkami. Tak se pro konflikt vžil lidový název bramborová válka, případně švestkový povyk nebo švestková mela (Zwetschkentummel). Obě vojska měla zaživací potíže, což lidé přičítali konzumaci nezralého ovoce a syrových brambor. Ona však již začínala epidemie všech tří výše uvedených infekčních nemocí a ta se nevyhýbala ani obyvatelstvu, které chtě nechtě přišlo do kontaktu s oběma vojsky.

Přikládám mapku, kde v pravé části vidíme, kde se tato poziční válka mezi rakouskými vojsky pod velením Josefa II. a pruskými vojsky pod velení Fridricha II. odehrála.

Já vím, že to na posledních stránkách nebylo příliš veselé čtení, ale taková byla doba, ve které rodina Středů žila. Ale slibuji, že nyní to nebude pořád smutné, ale budou se střídát věci veselé se smutnými, tak jak to v životě bývá.

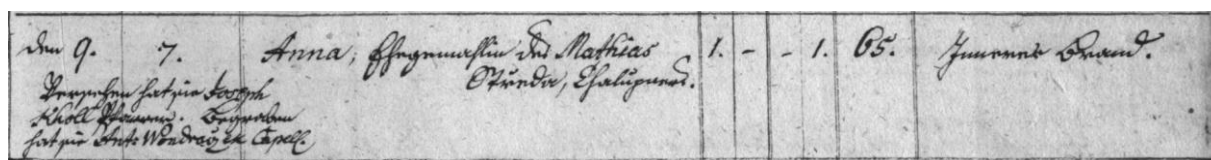
A co může být veselejšího než veselka? Dne 22. ledna 1782 se Kateřina Středová v necelých jednácti letech vdává. V Kostelci si za muže bere Františka Bartoše, vdovce z Mezilečí č. 37. Tomu je tehdy jednatřicet let. Ve všech předchozích Kronikách a Historiích, které jsem doposud sepsal, jsem tímto konstatováním skončil. Ale cosi mně nutilo objasnit osud nevěsty. Například, kolik dětí ji v chalupě ženicha čekalo, jaký byl dosavadní život ženichův, a podobně?

Obecně platilo, že ovdovělí muži vstupovali do nového manželství častěji než vdovy. Muži měli ve svém rozhodování o budoucnosti větší volnost, jelikož mohli snáze disponovat svým majetkem, také byli méně omezeni věkem. U mužů, pokud zůstali sami s malými dětmi, se předpokládalo, že si co nejdříve najdou novou hospodyní a matku pro své děti. Nový sňatek byl často nejlepším a nejjednodušším řešením, jelikož společnost příliš neakceptovala, že by muž přijal v domácnosti ženskou roli.

Bartošovi měli v listopadu 1781 dvě děti, šestiletou Rosálii a Annu Marii, které byl tehdy 1 rok a 10 měsíců. První Františkova žena, Rosina však 7. 11. 1781 umírá

ve věku 38 let. Proto hned, kromě jiného i po skončení adventu, se František Bartoš žení podruhé. Protože z Mezilečí do Olešnice je to deset kilometrů, lze předpokládat, že musel v Mezilečí být někdo, kdo Františka na existenci Kateřiny upozornil, ať už to byl dohazovač nebo někdo ze známých či příbuzných. Každé svatbě, nebo jejich většině, předcházela svatební smlouva. Vdovec vystupoval před právem samostatně, mladá dívka, která byla ve svatební smlouvě označována jako „panna“ nebo „jungfrau“ musela být zastoupena jinou osobou, většinou otcem. Vdovec, který měl nějaký majetek, věnoval manželce při svatbě určitý finanční obnos, a navíc také přidal ještě za její panenství. Ve smlouvě bylo obvykle uvedeno, že manželka v případě úmrtí muže bude dědit na rovný díl s dětmi z prvního manželství. Manželství předcházely i trojí ohlášky, které měly zabránit případnému incestu. Byly veřejným oznámením svatby dostatečně dlouhou dobu před svatebním aktem tak, aby se proti němu mohl někdo ohradit, hlavně z již zmiňovaného důvodu. V době ohlášek se nevěsta se ženichem zpovídali a byli poučeni v otázkách víry a křesťanství. Na ohláškách zaznělo: „...ohlašuje se láskám vašim, že v stav manželský vstoupiti míní...“ pokud někdo z přítomných lidí věděl, co by mohlo svatbě zabránit, pak to měl oznámit. V případě, že svatba spěchala, v tomto případě kvůli malým dětem, bylo možno ohlášky spojit jako „jednou za tři“. Kateřina Bartošová, rozená Středová, dala svému muži v letech 1784 až 1802 šest dětí, čtyři chlapce a dvě děvčata.

Zde manžele Františka a Kateřinu opustíme a budeme se věnovat dalším osudům rodiny Petra Matěje Středy. Jak už to bývá, smutné události se střídají s veselými. Tak nejdříve ty smutné. V sobotu 24. srpna 1793 umírá ve věku 38 let nejstarší syn František na rakovinový nádor. O tři roky později, v roce 1796, 9. července, umírá ve věku nedožitých dvaasedesáti let Anna Středová, rozená Valtová. V těch letech již faráři zapisovali příčinu úmrtí, nešlo tedy o určení příčiny smrti lékařem či soudním znalcem, jako později či v dnešních dobách. Ale... Vidíme to i dnes, v prvním roce koronaviru, že určení takové konečné diagnózy (mimořádně, tak nazval svůj první bestseller Arthur Hailey) je někdy pochybné. U Anny farář napsal Innerer brand, tedy vnitřní sněť, což může být dnešními slovy rakovina.

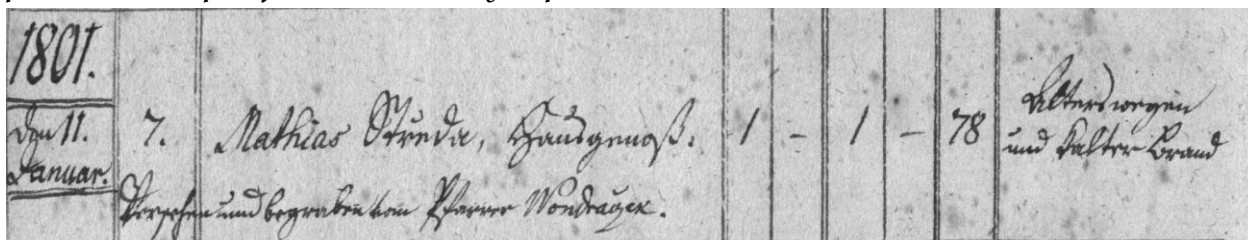
Hned na počátku roku 1797 se konají v rodině konají dvě svatby, 22. února (ve středu) si Veronika Monika Středová ve svých dvaatřiceti letech bere za muže pětadvacetiletého Antonína Šimona, kováře z Horního Kostelce č. 82. Stojí za to si dnešní stav domu ukázat protože...

Ano! Protože bývalá kovárna je vidět z našeho pohledu napravo od krásně a citlivě upraveného domu.

Druhá svatba následovala hned následující týden, v úterý 28. února si Matěj Antonín Středa, v tu dobu starší ze dvou žijících synů, si ve věku 31 let v Kostele Svátého Ducha na Hoříčkách bere za ženu čtyřiatdvacetiletou Annu Lazarovou z Mezilečí č. 28.

Vdovec Petr Matěj Středa má tedy všechny žijící děti, s výjimkou nejmladšího syna Jana Venantia, jak se říkalo zaopatřené. Umírá zaopatřen svátostmi od pana faráře Vondráčka ve věku nedožitých 75 let. V zápise je nepřesně uvedeno 78 let. Jako příčinu úmrtí pan farář do matriky zapsal stáří a zimnici.

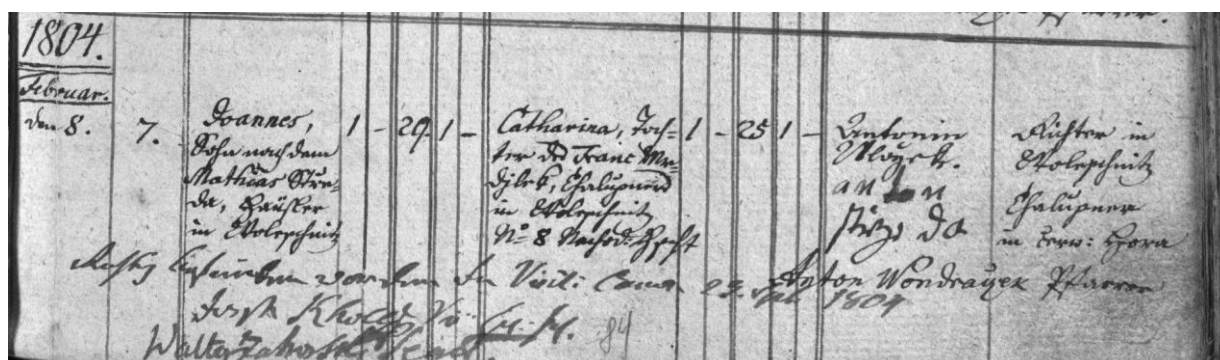
Chalupu po něm převzal jeho syn Matěj Antonín. Ale zde zasáhl osud nebo dědičnost, jak chcete. Matěj Antonín umírá zanedlouho po otci, 14 dní po Velikonocích v neděli 19. dubna 1801. Příčina úmrtí? Nádor! Stejně jako jeho bratr František a matka Anna.

Jan Venantius Středa - Olešnice

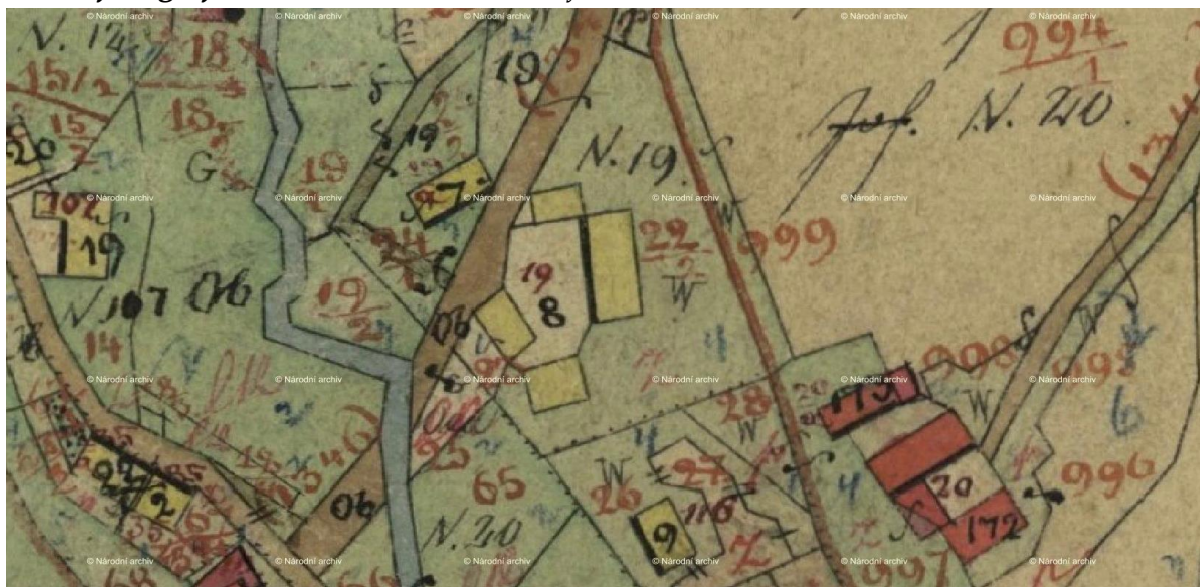
Nyní je v chalupě jediný muž, nejmladší syn Jan Venantius. Nadále jej již budeme nazývat pouze jenom Janem, protože ho nebudeme potřebovat odlišit od jiného Jana. Jan je tedy první v posloupnosti přímých předků, jehož život je pevně spjat s Olešnicí, zde se narodil, zde žil a zde také umřel.

Povězme si tedy něco o Olešnici u Červeného Kostelce. Existence obce je doložena již v roce 1254, jako součást náchodského panství Hrona z Náchoda. Za třicetileté války, po jejímž skončení jsme začali naše vyprávění, Olešnice, tak jako celé Čechy a Morava, velice utrpěla. Celkový počet hospodářských usedlostí se během této války snížil z 35 na 25. V době, o které nyní mluvíme, počátek 19. věku, měla Olešnice již 137 usedlostí a více jak tisíc obyvatel, byla tedy velkou vesnicí.

Jan Středa se tedy stává hospodářem. A také by se měl oženit! To se stává skutkem až ve středu 8. února 1804. Dnes se svatby nejčastěji uzavírají v sobotu, popřípadě v pátek, aby byl nárok na placený den volna. V minulosti tomu bylo ale jinak. V neděli byla uzavřena přibližně jedna třetina sňatků, v pondělí jedna pětina a v úterý také jedna pětina. Na tyto tři dny připadlo celkem zhruba tři čtvrtiny uzavřených sňatků. Další dny, tedy středa, čtvrtek a sobota si rovnoměrným dílem rozdělily zbývající čtvrtinu. Nejméně snoubenců (pouhá 3 %) uzavíralo manželství v pátek. Každý pátek byl totiž - podobně jako Velký pátek - připomínkou Kristova ukřižování, a proto byl postním dnem. Proč se o tom rozepisují? Zdá se mi, že v této a následující generaci Středů byla středa oblíbeným dnem svatby, což asi souvisí s jejich příjmením. Z pěti uzavřených sňatků byly tři uzavřeny ve středu, tedy diametrálně jiný poměr jak v ostatní populaci. Jan Středa si za ženu bere o šest let mladší Kateřinu Mrdílkovou. Ano, to není překlep. Dnes jsou v kraji nalezeni pouze Mědílkové, na které se Mrdílkové přejmenovali. Podobný jev jsem zaznamenal i na Roudnicku, kde se z Mrdáčků stali Medáčkové.

Ženich si samozřejmě nevěstu hledal nejdříve ve vesnici, kde bydlel, nebo ve stejné farnosti, protože si ji mohl vyhlédnout v kostele, někdy příbuzní dohodili nevěstu ze stejného panství, ale třeba více jak dvě hodiny cesty, samozřejmě pěšmo. Ale náš chytrý Honza nemusel jít krajem světa, nevěstu si vyhlédl hned z vedlejší chalupy. Však se podívejme na mapu stabilního katastru pro obec Olešnice. Vidíme zde, jak blízoučko od sebe jsou černá čísla 7 a 8. Otec Jana, Matěj Středa, byl domkář a tkadlec, otec Kateřiny, František Mrdíl, byl také domkář, ale už z mapy a poté také z fotografií vidíme, že není domek jako domek.

Jan jako samostatný hospodář, i když z menší chalupy, byl dobrá partie. Můžeme se oprávněně domnívat, že i nevěsta Kateřina, z chalupy, která spíše připomíná statek, přinesla do domu slušné věno. Abychom nebyli nařčeni z materialismu, tak dodáváme, že vztah konzervativního Býka (Jan) a ohnivého Střelce (Kateřina), mohl být občas trochu komplikovaný, ale přese všechno šťastný.

Kateřina ještě v roce 1804, 11. prosince porodila syny Antonína, dědice a přímého předka dalších generací, které v naší Historii rodu Středů sledujeme. Další potomek, dcera Marie se narodila 7. září 1807, syn Jan 1. dubna 1810, ten však umírá za rok a půl 7. srpna 1811. 30. dubna 1812 do rodiny přibyla další dcera, Kateřina. Za necelý rok po této radostné události umírá 19. 2. 1813 dcera Marie, bylo jí necelých šest let. V rubrice příčina úmrtí je napsáno frais, tedy křeče neboli psotník. Je vidět, že příčiny úmrtí nebyly ještě nijak medicínsky indikovány. U velice malých dětí totiž toto bylo napsáno často, ale u děvčete předškolního věku jsem tento zápis viděl poprvé. Ale za rok a půl, 30. září 1815, byla zase důvod k oslavě, rodina se rozrostla o dceru Františku.

Nyní na chvíli opustíme rodinu Jana Středy a připomeneme si události z let, o kterých hovoříme, tedy od roku 1803 do roku 1815. Jde o roky napoleonských válek (1803-1815), které se Náchodska přímo nedotkly. V kraji proběhlo pouze dvojí shromažďování spojeneckých vojsk. Zejména krátkodobý pobyt vojsk ruských vyvolal u obyvatelstva vlnu všeslovanské vzájemnosti. Na přelomu let 1812 a 1813 pak přes toto území táhly zbytky zbídačených francouzských vojsk od Moskvy.

Nejvýznamnějším důsledkem napoleonských válek však byl rakouský státní bankrot v březnu roku 1811. Vyjímáme z dobové kroniky rychtáře F. J. Vaváka: „Rok 1811 zůstane v dlouhé paměti nejen v lidech, ale obzvláště v knihách, v zápisích, smlouvách a všelijakých rukopisech, neb v něm staly se takové tvrdé, divoké, truchlivé, zarmoucené a zbídnělé časy, jakéž jsme, krom nepřátelského vpádu,

netoliko neviděli a neslyšeli, ale ani v knihách nikdy nečtli ... Ta překrutná a všecky lidi ochuzující a zabíjející rána zmenšení ceny těch bankocedul a zvýšení pětkrát tolik všech platů, takže kdo má své povinnosti 100 zlatých, musil dáti 500 zlatých a kdo měl 500 zlatých na hotovosti, zase z nich musil 400 zlatých ztratiti a zůstalo mu jenom 100 zlatých...“.

Zámek Ratibořice je od Olešnice vzdálen necelých 8 kilometrů. V tomto zámku se v červnu a červenci roku 1813 konaly důležité porady ministrů zahraničí Ruska a Pruska, později i Rakouska. Na základě těchto jednání uzavřených podpisem dohody na zámku v nedalekém Opočně, Rakousko na podzim roku 1813 přistoupilo k rusko-pruské koalici, jejíž vojska zakrátko porazila Napoleona v bitvě národů u Lipska. Zásahu na tom měl přítel a milenec paní kněžny, kterou známe z Babičky Boženy Němcové. Tím přítelem a milencem byl Klemens kníže Metternich. Ocitujme z jeho dopisu vévodkyni Zaháňské z roku 1813: „Říká se, moje drahá Vilemíno, že Ratibořice se zapíše do stránek historie. Toto místo se stává diplomatickým centrem Evropy v době, kdy se nebohá Evropa stala shromaždištěm všech těžkostí světa ...“

V roce 1818, 9. října, se Kateřině a Janovi narodil syn František a v roce 1823, 28. září, na svátek svatého Václava, opět syn, kterého nemohli pojmenovat jinak než Václav. To již bylo Kateřině téměř 43 let, Janovi 49 let a Václav byl jejich posledním potomkem.

Poté se v matrikách obce Olešnice, ať již narozených, oddaných a naštěstí také zemřelých na více jak deset let rodina Jana Středy neobjevuje. Dne 29. ledna 1834 se žení nejstarší syn Antonín, pokračovatel rodu. Za manželku si bere Annu Kolískovou ze Žernova. O tři roky později, se vdává ve věku 24 let dcera Kateřina. Dne 24. ledna 1837 si v chrámu svatého Jakuba většího v Červeném Kostelci bere za muže o rok staršího Antonín Ducháče, také ze Žernova.

Tag. 14. Sterbebuch des Dorfes Woleschnitz

Jahr, Monat, Tag des Absterbens	Namen der Gestorbenen	Alter in Jahren	Geschlecht männlich weiblich	Ursache		Krankheit und Todesart
				Polster	Monat	
Am 28. Januar im 18. Jahre	Pauline Maria, geb. v. ... geb. am 1. April 1818, gestorben am 28. Jan. 1837 All. Ursache: ... aus ...	18	weiblich	Polster	Januar	
Am 14. Februar im 19. Jahre	Antonin ... geb. am ... aus ...	19	männlich	Polster	Februar	

To se však již blíží konec pozemského života Kateřiny a Jana. Oba totiž umírají na tuberkulózu, přesněji řečeno na plicní tuberkulózu, jak vidíme z matričního zápisu na předešlé stránce. Přestože původcem tuberkulózy je bakterie, a bylo možné se navzájem nakazit a v té době nebyly k dispozici účinné léky. lze říct, že to byla nemoc chudých lidí. Rizikovými faktory byly podváha a jednostranná strava (brambory, kyselo), ve které chybělo maso a ryby, a tedy vitamíny D a B12 a železo. V každém případě manželé umírají v průběhu jediného týdne v lednu 1838, Kateřina 10. ledna a Jan 17. ledna, jak bylo zapsáno v matrice zemřelých obce Olešnice.

Antonín Středa starší - Olešnice

Jenom si připomeňme, že Antonín Středa, kterého budeme označovat jako staršího, protože dalším pokračovatelem rodu byl jeho syn, také Antonín, se narodil v Olešnici č. 7 dne 11. prosince 1804. Oženil se ve věku 29 let, ještě za života svých rodičů, dne 29. ledna 1834. Za ženu si bere dvacetiletou Annu Kolískovou, ze Žernova č. 10, narozenou 23. března 1813. Protože Žernov patřil do farnosti Studnice, svatební obřad probíhal v Kostele svatého Jana Nepomuckého ve Studnici. Připojuji jeho fotografii a také poznámku. Díky tomu, že mě v závěru mé profesionální kariéry osud zavál do Náchoda, a také do Studnice, poznal jsem lépe místa, o kterých nyní v této Historii píší. Do Studnice většinou jezdíme za dobrou domácí kuchyní do restaurace Studna, ale jednou jsme také v tomto kostele byli na vánoční mši, takže kostel známe i zevnitř.

Jak již bylo řečeno, nevěsta se narodila a bydlela s rodiči v Žernově č. 10. Jenom pro připomenutí mladším, žernov znamená mlýnský kámen. Vždy, když jsem jel přes Žernov, obdivoval jsem vždy starý, pěkně zrenovovaný domek kousek od hlavní silnice. Jaké příjemné překvapení mě čekalo, když jsem při přípravě podkladů pro

tuto Historii, zjistil že jde o č. p. 10. Ve stabilním katastru obce Žernova z roku 1828 je tento domek již zakreslen, a to karmínovou barvou, tedy již tehdy existoval a byl zděný. Prosím, podívejme se na jeho dnešní podobu.

A když už jsme u těch starých názvů, dnešním majitelem je pan Milan Žahour, narozený dne 10. března 1942, bytem Na Špitálce 1061/26, 160 00 Praha - Dejvice. Žahour je staročeský název pro omáčku z rozvařeného ovoce, většinou borůvek, smetany, cukru a perníku. A z toho, jak jsem nadvakrát vygooglil tyto údaje je vidět, jak pokrytecké a zbytečné je to slavné GDPR. Já tomu interně říkám go do pr..le. a míním tím tvůrce tohoto neslavného nařízení.

Pojďme se však vrátit do roku 1834. Pokračovatel rodu, Antonín Středa mladší se narodil sedm měsíců po svatbě, dne 22. srpna 1834. Jako druhý potomek se dne 19. 7. 1838 narodila dcera Karolína, umírá však ještě tentýž rok, dne 5. 12. 1838. Další dcera, Josefa se narodila 18. 10. 1839 a po ní znovu dcera, Marie, narozená 29. září 1841.

V roce 1843, 19. června postihla Olešnici i celý kraj povodeň a krupobití. Píše o tom i Alois Jirásek ve své knize U nás. Řada chalup a usedlostí byla buď poškozena nebo nenávratně zničena, několik obyvatel se utopilo. Nás snad může pouze potěšit, že chalupa číslo 7 ani její obyvatelé nebyli mezi těmi nejvíce postiženými.

V roce 1844, 26. května Anna porodila syna Josefa a v roce 1846, 9. srpna, se narodil syn František, poslední potomek Antonína a Anny.

Život vesnice ve druhé polovině padesátých let 19. století ovlivnila výstavba a poté provoz železnice. Listem povolení Františka Josefa Prvního ze dne 15. června 1856 byla vydána koncese na výstavbu a provoz železnice na trati z Josefova do Malých Svatoňovic. Stavba prvního úseku z Jaroměře do Malých Svatoňovic byla podmíněna těžbou uhlí v regionu Jestřebích hor (Svatoňovický uhelný revír). Trať měla původně vést údolím Úpy přes Ratibořice, ale vlastník dolů ve zmíněném uhelném revíru kníže Jiří Vilém Schaumburg-Lippe se zavázal k roční přepravě nejméně 1 600 000 centěrů uhlí a tím dosáhl změny trasy. Nová trasa však byla stavebně náročnější. Stavbu provedly firmy Vojtěcha Lanny a bratří Kleinů, pracovalo na ní 3000 dělníků a stála 1 792 000 zlatých. Trať byla slavnostně otevřena dne 1. května 1859. Zastávka byla a dodnes je i v Olešnici. Občas si při procházce v Ratibořicích se svojí Stáňou vzpomenu, jak je dobře, že tímto idylickým údolím železnice nevede.

Další záznam v matrice obce Olešnice nalzáme až v roce 1862. To se žení Antonín Středa mladší. V úterý 30. září 1862 si ve věku 28 let bere za ženu Aloisii Semerákovou z Kostelce č. 145, které je tehdy 23 roků. Zápis jsem rozdělil pro lepší čitelnost na dva díly.

Dne 30. Září	Antonín Středa jedník z Olešnice č. 7, manželský syn po[†] Antonína Středovi chalupníka z Olešnice č. 7, a jeho manželky Anny rozené Koškové ze Žernova č. 10 vickni oboru Náchodského, náboženství katolického, byl po třech obkázkách dne 10. 15. 17. srpna b. d. vydaný, oddán ode mne Vincencem Dvořákem kaplána.	1. 28. 1.

Aloisie, manželská dcera Josefa Semeráka chalupníka z městyse Kostelce č. 145, a jeho manželky Anny rozené Dvořkové z městyse Kostelce č. 98, oba oboru Náchodského, náboženství katolického. Otec nevěsty a přítomností svědků kněží ku svatbě, a svyjn podpisaných do- svědčil: Josef Brunnar. Spisy k oddávobám pakici jsou ve far. arch. pod č. 3. svaz. XXXIII, kuty. 1. 2.	1. 23. 1.	Anton Středa z chalupníka ze Lhoty č. 5 Josef Brunnar svědek z h. ko. Jelko č. 22.

Jeho rodiče po svatbě již nežijí dlouho, dne 13. září 1865 umírá jeho matka Anna Středová, rozená Kolísková, ve věku 52 let. Příčina úmrtí – ochrnutí plic.

Za necelé čtyři měsíce umírá dne 21. května 1866 ve věku 61 let Antonín Středa starší. Příčina úmrtí stejná. V podstatě šlo o zápal plic, který vyústil v jejich ochrnutí, protože tehdy (a ještě dlouho poté) nebyl k dispozici penicilín.

Nevíme, na kterém místě byl Antonín Středa starší pohřben, tehdy se pohřbívalo jak na druhém hřbitově, na Vackově louce pod dnešním hřbitovem, který byl

používán do roku 1870, přestože již roku 1862 byl z popudu faráře Františka Kernera položen základní kámen ke kapli sv. Cyrila a Metoděje na Chrbech a současně zde bylo započato se stavbou v pořadí již třetího kosteleckého hřbitova, tak jak ho známe z dnešních dnů.

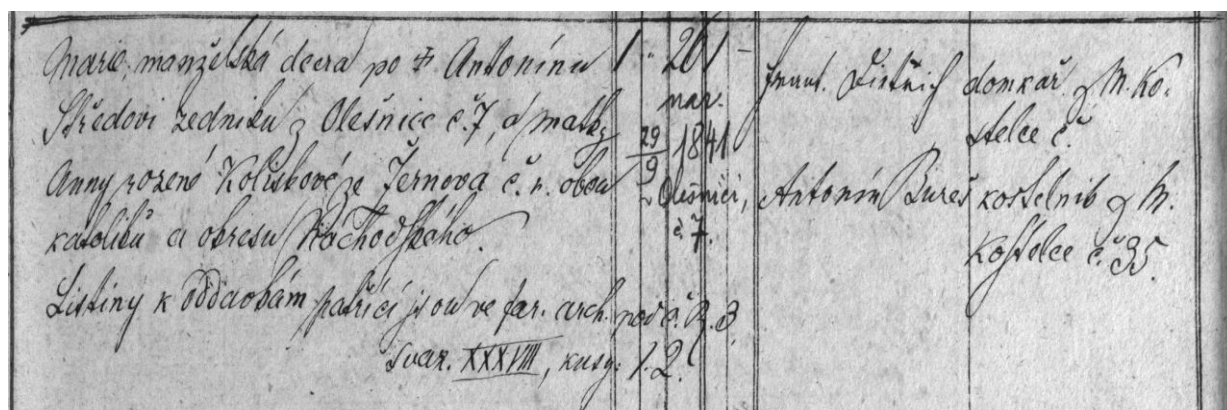
Abychom neopomněli, počátkem roku 1866 se ve věku 26 let se dnes 6. února vdává dcera Josefa. To ještě žije její otec Antonín.

A poté se již pomalu, ale jistě schylovalo k pověstné válce v roce šestašedesátém. Nebyla by naše historie úplná, kdybychom tuto válku prusko-rakouskou v roce 1866 nezmínili. Z velké části totiž probíhala v kraji, ve kterém Středovi žili.

Není mým záměrem popisovat strategii obou válčících stran a podrobně popisovat všechny bitvy v kraji. Ale za zaznamenání stojí, že u Červené Hory, což je na dohled od Olešnice, se odehrála srážka pruské jízdy s rakouskou jízdou a pruská 1. gardová divize obsadila Úpici.

Následně byl kraj v létě 1866 obsazen Prusy s výjimkou josefovské pevnosti. Prusové vyžadovali od civilního obyvatelstva zásobování vojska a ubytování. Kde obecní zastupitelstvo nebylo schopno pruské požadavky plnit, docházelo k násilí. Nejvíce byly postiženy domy, které obyvatelé opustili, neboť vojáci je vyrabovali. Válečné operace i pruská okupace přinesly kraji velké utrpení. Rekvizice střídala rekvizici, ale řada obcí od Nového Města nad Metují k České Skalici a Josefovou organizovala proti nim ozbrojenou obranu, i když Prusové hrozili násilím a tělesnými tresty. Lidé se těžko vypořádávali se škodami na úrodě, obchodu, řemesle a průmyslu i s poškozeným zdravím. Za všechna strádání se jim dostalo později jen slabého odškodnění v případech doložených škod způsobených rekvizicemi. Vedle již zmíněných povinností muselo obyvatelstvo pečovat o raněné a pohřbívat padlé. Celý kraj se změnil ve velký lazaret, epidemie cholery, zavlečené pruským vojskem si jen na Náchodsku vyžádala přes 200 lidských životů.

Válka i okupace skončily, ale nebyly zapomenuty. Nezapomenutelné zážitky byly tradovány z generace na generaci a jejich odraz najdeme v lidové poezii, beletrii i v místních názvech. Na bojištích zůstaly masové i jednotlivé hroby a vojenské hřbitovy. Některé hroby byly později označeny, nad jinými byly vztyčeny pomníky. Připomínají památku padlých, ale jsou i mementem nesmyslnosti válek.

Jak vidíme na předešlé straně, více jak rok po válce se ve věku šestadvaceti let vdává Marie. Dne 22. října 1867 se v Kostelci jejím manželem stává čtyřadvacetiletý Josef Špelda z Olešnice č. 161- Část záznamu o sňatku s údaji o nevěstě a svědcích poprvé uvádí již zemřelého otce Antonína jako zedníka (to řemeslo se u Středů dědilo) a vypovídá i o tom, že šlo o svatbu chudou, jako jednoho ze svědků měli snoubenci kostelníka Antonína Bureše.

Antonín Středa mladší – Olešnice, Zábrodí

Záznam o narození Antonína Středy mladšího i o jeho sňatku s Aloisí Semerákovou z Červeného Kostelce č. 145, jsme již uvedli v předešlé kapitole. Pro připomenutí, Antonín mladší byl také zedníkem, jako jeho otec. Svatba byla 30. 9. 1862, první syn, František, se jim narodil 2. prosince téhož roku. Je vidět, že v tehdejší době byli prvorození kolikrát zplozeni ještě v době před sňatkem. Nyní budu trochu spekulovat, ale to, že nevěsta již byla v sedmém měsíci těhotenství, naznačuje, že její rodiče se sňatkem příliš nesouhlasili a svolili pouze proto, aby dcera nepřišla do hanby jako svobodná matka. Vedou mě k tomu dva důvody, Aloisie již byla plnoletá 16. ledna 1862, kdy jí bylo 23 let, na to tedy nebylo třeba čekat. Podíval jsem se však na chalupu v Červeném Kostelci č. 145 a připadala mi docela velká, ale zejména jsem se podíval na mapu Stablního katastru. Část Zábrodí včetně rybníka Brodský byly tehdy v katastru Kostelce, a uviděl jsem, že děd Aloisie, František Semerák z Kostelce č. 32 byl majitelem poměrně velkých pozemků u rybníku Brodského a část z nich dostal či zdědil jeho syn Josef. Právě v místech, kde dnes stojí č. p. 18. Ale to trochu předbíháme. Pochopil jsem, že Antonín nebyl právě ten, koho by si rodina Semeráků představovala jako manžela Aloisie a proč svatba proběhla až dva měsíce před narozením prvního potomka. Pro zajímavost uvádím, že čísla 145 a 32 jsou v Červeném Kostelci blízko u sebe v Náchodské ulici, č. 145 v téměř původním stavu, č. 32 je zmodernizované. Jeho dnešním majitelem je kdo? Hádejte, můžete ale jenom jednou. Přeci František Semerák!

Jako důkaz, že František Semerák z Kostelce č. 148 vlastnil poměrně velké pozemky přímo u Broďáku, přikládám část z mapy Stablního katastru obce Kostelec. V pravém dolním rohu mapy vidíme napsáno Semerák Franz N° 32. pod tím červenohnědě N° 145 a úplně vpravo znovu tužkou N°145 Josef.

Když už jsme zjistili pravděpodobné okolnosti okolo otálení se sňatkem Antonína a Aloisie, bude dobré, říci si něco o tom, co je k sobě, přes řekněme rozdílné majetkové poměry, přitahovalo. Antonín byl Lev, Aloisie Kozoroh. Lev i Kozoroh jsou silné a jedinečné osobnosti a jeden druhého velmi snadno okouzlí. Když však hlouběji poznají duši svého protějšku, překvapí je, že je mezi nimi více rozdílů, než si mysleli. Jak Lev, tak Kozoroh mají svoji hrdost a úroveň. Svému protějšku se budou dvořit s velkou pozorností a panuje mezi nimi úcta, která je neopustí za žádných okolností. I kdyby se pohádali do krve, vždy si zachovají vzájemný respekt a nesníží se k nečestnému jednání a urážkám. Oba jsou rození diplomaté a umí skvěle vycházet s lidmi, navenek tedy budou působit jako dokonalý pár. Rozdíly mezi nimi však doutnají pod povrchem a je jen na nich, jak se s tím vypořádají. Sebevědomý Lev pod vlivem Slunce zazáří všude, kde se objeví, naproti tomu introvertní Kozoroh ovládaný Saturnem v životě nic nedostal zadarmo a protějšku trochu závidí. Na Lva pak Kozoroh působí jako zbytečný pesimista. Oba touží po úspěchu a panuje mezi nimi rivalita, kterou budou muset překonat, pokud si chtějí vybudovat dlouhodobý vztah. Takže krásný, zajímavý, ale náročný vztah! No není to lepší než bezbřehá nuda?

Zopakujme tedy, že se manželům narodil 2. 12. 1862 první potomek, syn František. Dalším přírůstkem do rodiny byla dcera Františka, která se narodila 20. října 1865, zemřela však po necelých čtyřech měsících. Dne 7. června 1868 se Středovým narodila další dcera, která byla pokřtěna Aloisie. Ta se však nenarodila v č. p. 7, ale v čísle popisném 163. Tato chalupa dodnes stojí nedaleko rodného domu Antonína, pouze na druhé straně potoka, který Olešnicí protéká. Proč tomu tak bylo, nevíme. V téže chalupě se narodil 28. října 1870 syn Antonín, třetí nositel tohoto jména, po svém otci a dědovi.

A jaké byly osudy sourozenců Antonína Středy mladšího? Josefa, provdaná Adamcová se stejně jako Marie, provdaná Špeldová, odstěhovaly za svými muži. František zemřel ve věku jednadvaceti let v únoru 1868 a poslední ze sourozenců Josef Středa, který si vzal Kristýnu Kejzlarovou 11. 6. 1872 měl v době sňatku bydliště v č. p. 161 a po svatbě se nastěhoval do domu rodičů nevěsty. V čísle popisném 7 však byli majitelé s příjmením Středa až do roku 1950, kdy zde bydleli Josef a Cecilie Středovi.

Mezi roky 1870 a 1875 je mezi přírůstky do rodiny přestávka, na tehdejší dobu dlouhá. Lze se domnívat, že v těch letech manželka Aloisie potratila. Může to mít svůj důvod, protože Středovi staví nový dům a Aloisie jistě dřela na stavbě jako přidavačka zedníka Antonína. Faktem je, že dne 7. listopadu 1875 se již v Zábrodí č. p. 18 narodil přímý předek Středů, Josef. Ono to konec konců z Olešnice do Zábrodí není nijak daleko, z chalupy dnešní č. 121 (dřívější č. 7) v Olešnici to do Zábrodí č. 18 je pouze 2,5 kilometrů. Ocitáme se tedy na místě důvěrně známém dalším generacím

Středů i jejich manželským partnerům. V Zábrodí č. 18 poté Aloisie Antonínovi porodila další děti. Dne 12. ledna 1879 se jim narodila dcera Anna a 25. října 1885 syn Jan. To bylo Aloisii již 47 let.

V roce 1886 se v rodině slaví svatba. Žení se nejstarší syn František Středa. Je mu třiaadvacet let. Za manželku si dne 2. března 1886 bere stejně starou, spíše bychom měli napsat mladou, Vincencii Kosinkovou ze Mstětína. K jejich životu se ještě vrátíme.

Do roka a do dne však veselí vystřídá pláč. Den 21. dubna 1887 umírá ve věku rok a půl nejmladší syn Jan Středa. Příčinou úmrtí byl zápal plic.

Než budeme líčit další životní osudy rodiny Středů, bylo by asi dobré si něco bližšího říci o obci Zábrodí. Vždyť zde žily druhá a třetí nám známé generace Středů, rodiny Štěpána Středy a jeho syna Matěje. A potomci Středů žijí v č. p. 18 do dnešního dne.

Jméno obce Zábrodí pochází od rybníka Brodský, který se rozkládá na severozápadním okraji jejího katastru. Donedávna se říkalo a psalo Zábrod'. Tohoto názvu dosud užívají pamětníci. Na starých mapách z r. 1840, ale i na pozdějších, se uvádí také jméno obce Zábrody. Protože z pohledu kosteleckých obyvatel leží obec skutečně za brody neboli za Brodským, jeví se vznik názvu obce Zábrod' - Zábrodí zcela pochopitelný.

Kdy obec vznikla, není přesně známo, ale je jisté, že se tak stalo nejpozději na konci 14. století, neboť již roku 1415 se ke statku Červená Hora počítají všechny obce tehdejší kostelecké farnosti: Lhota u Kostelce, Všeliby, Stolín, Mstětín a Zábrodí. Roku 1582 bylo Zábrodí ještě s jinými vesnicemi prodáno poručníci panství náchodského, paní Hedvice Smiřické z Hazmburku, vdově po Albrechtu ze Smiřic. Tak se Zábrodí stalo částí panství náchodského. Roku 1651, tedy tři roky po třicetileté válce, bylo v obci Zábrodí 8 chalup s 31 obyvateli. Jednotlivá stavení byla rozptýlena. Skupiny obytných stavení vznikaly později při obecní cestě z Olešnice do Horních Rybníků a Horní Radechové. Ani dnes nemá obec náves.

Roku 1794 bylo v Zábrodí 20 domů a 153 obyvatel, v roce 1824 měla obec 22 chalup a 180 obyvatel a roku 1900 již 36 popisných čísel a 257 obyvatel. Poměrně značný počet dětí v té době si vynutil stavbu nové školy, která byla slavnostně otevřena 8. září 1901. Do této nové jednotřídní školy v č. p. 37 začalo chodit 41 dětí, které až do té doby musely chodit do Červeného Kostelce.

Obyvatelé Zábrodí byli většinou zemědělci a někteří z nich provozovali jako vedlejší činnost tkalcovství. Chudší chalupníci tkali v zimě i koberce pro továrníky

v Hronově, dívky nalézaly obživu jako šičky prádla v Červeném Kostelci nebo vykonávaly různé práce v červenokostecké Doležalově tiskárně. Někteří muži jezdili do světa jako podomní obchodníci.

V roce 1890 probíhalo v Rakousku-Uhersku sčítání lidu a nejdůležitějších zvířat užitkových, a to podle stavu k 31. prosinci tohoto roku. Arch popisný ze Zábrodí, číslo domu 18 zůstal zachován v SOkA Náchod. Přestože v únoru 2021 nebylo možno studovnu navštívit, byli pracovníci archivu velice vstřícní a tento dokument mi zaslali. Z něj se dozvídáme, nejen kdo v této době v domě žil, ale také to, že měli dvě kozy, ale překvapivě žádné prase. Možné však je, že zabijačka proběhla ještě v listopadu, před Adventem. Ale pojďme k obyvatelům domu.

V domě byly dvě bytové jednotky. V té první bydlela rodina Středů, celkem sedm lidí, v závorce jejich tehdejší věk: otec Antonín (56), matka Aloisie (51), svobodné děti Aloisie (22), Antonín (20), Josef (15), Anna (11) a ženatý syn František (28). Je mi tak trochu záhadou, proč zde není zapsána jeho manželka Vincencie, se kterou se brali v roce 1886. Domnívám se, že tam byl nějaký problém, protože jsem našel záznam o svatbě Cecílie Středové, dcery Františka a Vincencie, z roku 1910, kdy je Cecílie uvedena jako nájemnice v č. 18 s tím že má bydliště ve Stolíně č. 42.

V té druhé bytové jednotce bydlela rodina Mikešů, celkem čtyři lidé. Všichni se narodili v Olešnici a se Středovými se tedy určitě znali již z dřívějších: otec Josef (54), matka Anna (57), syn Antonín (24) a dcera Anna (17). Mikešovi zde bydleli určitě ještě v roce 1896, kdy se vdávala jejich dcera Anna.

Celkem tedy v domě v roce 1890 bydlelo jedenáct lidí, a ani později, kdy od roku 1905 do roku 1923 se zde rodili potomci Josefa Středy a jeho ženy Marie, rozené Hanušové, jich tady nebylo méně.

V roce 1894 se u Středů v Zábrodí slavilo. 16. ledna se sedmadvacetiletá Aloisie Středová vdává za o rok staršího Františka Hejzlara z Kramolny č. 36.

Jsme již téměř na konci devatenáctého století a na dohled století dvacátého. Od něj si tehdy lidé slibovali jen to nejlepší, zejména díky pokroku ve vědě, technice a medicíně. Zdálo se jim, že lidstvo čeká zářná budoucnost. My však již víme, jak dvacáté století, zejména jeho první polovina, vypadalo.

Uplyne deset let a jsme již ve století dvacátém. Dne 26. července 1904 si Josef Středa, přímý předek rodové větve rodu Středů, o které pojednáváme, bere za manželku Marii Hanušovou z Horní Radechové č. 119. Ženichovi je tehdy 29 let, nevěstě 21 let.

A za měsíc, dne 30. srpna 1904 umírá Antonín Středa ve věku 70 let. Jako příčina úmrtí je uvedena sešlost věkem. Všimněme si, že v zápisu je uvedeno povolání tkadlec a samozřejmě také výměník.

30.	A.	18.	Antonín Středa, tkadlec a výměník v zábrodčí 18. mariálské c. 18. nar. 22. 8. 1834 v Olesnici c. 7. oh. C. 1. Kal. hejt. náčeln. úmrtí 30. 8. 1904. Pohřben od Fr. Prudice, kapl.	Kalochov	-	mariálské	-	70	-	8	Sešlost věkem. Olechl. listy z 2. 1. p. c. 160. Zaopatrova 5. 8. 1. od Fr. Prudice

Není to poprvé, kdy jsem se setkal při svých genealogických bádáních s tímto střídáním generací. Jsem přesvědčen, že lidé v minulých dobách cítili daleko lépe než my, že se odeberou na věčnost. A proto se snažili, aby byly věci v rodině uspořádány tak, aby rodina, v tom širším slova smyslu vícegenerační, fungovala dobře i po jejich odchodu. Mimo jiné o tom svědčí, že ještě před odchodem z tohoto světa byly zaopatřeni kaplanem Františkem Prudicem, Antonín v den, kdy zemřel, Aloisie o šest dnů dříve.

Žena Antonína, Aloisie Středová, rozená Semeráková, svého muže přežívá o více jak 12 let. Umírá dne 18. května 1917. Jako příčina úmrtí je uvedena také sešlost věkem, ale latinsky mar. (marasmus) senilis. Je to téměř symbolické. Odchází v době, kdy končí takzvaná belle epoque, česky krásné časy. Samotný název vznikl až po první světové válce. Období bylo považováno za epochu rozkvětu, míru a spokojenosti v Evropě, bylo však přerušeno výbuchem velké války.

1917		18.	Aloisie Středová, roz. Semeráková, výměnkářka v Zábrodčí, c. 18., vdova po + Antonínu Středovi, tkadlec v Zábrodčí, 2. 18. nar. 16. 1. 1839 v Červeném Kostelci, c. 145, o. i. h. náčeln. úmrtí 18. 5. 1917 (K. Ymasu).	Kalochov	-	Jaroslava	-	78	4	2	Mar. senilis Olechl. listy z 18. 5. 1917 p. c. 24. Zaopatrova 12. 4. 1917 od Fr. Prudice, kaplana.

Tím určitě nechci čtenáři sdělit, že Antonín a jeho žena Aloisie měli lehký život. Vždyť v předešlé kapitole píšeme o válce prusko-rakouské v roce 1866 a o tom, jak ovlivnila život lidí v tomto kraji. To jim bylo 32 a 27 let. A jejich každodenní život, to byla těžká práce. Ale jsem přesvědčen, že žili šťastně a dokázali se radovat z maličkostí. Kéž by nám byli inspirací v dnešní složité době.

Josef Středa - Zábrodí

Vraťme se v čase do prvního desetiletí dvacátého století. Již jsme uvedli údaje o sňatku Josefa Středy a Marie Hanušové. Matriční záznam o tom je v matrice Horní Radechové, odkud Marie pocházela. Uveďme si ho pro lepší čitelnost rozdělený na levou a pravou stranu matriční knihy.

26. čerence 1904 119 Cerv. Kosteletci oddání od Karla Branda p. 2/1904	<u>Josef Středa</u> <u>skladci v Zábrodí č. 18</u> rodiče: Zábrodí č. 18 okr. a hejtm. Náchod, rodiče: Antonín Středa, zedník v Zábrodí č. 18 a Aloisie, manž. dcera Fr. Josefa Semeráka, chalup. z Čerov. Kosteletci č. 145 obou Katal. Zemích zletilý dle Kr. matriky Zábrodí str. 53	7/11 1875 28 Katal. M. Hanušová 7. 28. 7. 1902.
	Svatby byly 5.-12.-19. čerence 1904 v Cerv. Kosteletci matrim. ca 1904 č. 33 přít. A. B.	

<u>Marie Hanušová</u> rodiče: Horní Radechová č. 119 okr. a hejtm. Náchod, rodiče: František Hanuš, chalup. v Horní Radechové č. 119 a Marie, roz. Jan Hanuš, chalup. v Horní Radechové č. 119 obou Katal. Nevěsta nezletilá dle Kr. matriky Hor. Radechová str. 58 dal o K. okr. sund v Náchodě 19/1904 č. P 133/4 So stěni ku třiatku	Katal. 21 6/11 1882 svoborná	Alois Hanuš, Kosteletci v C. Kosteletci František Šimek, 273 chalup. v Čerov. Kosteletci č. 239

Z matričního zápisu vidíme, že nevěsta byla nezletilá, přestože ji již bylo jednadvacet let. Povězme si tedy něco o právní úpravě zletilosti k právním úkonům, včetně sňatku. Od 1. ledna 1812, kdy začal platit „Všeobecný zákoník občanský“, byla zletilost stanovena na 24 let. To platilo až do 1. října 1919, kdy byla v

Československu snížena věková hranice zletilosti na 21 let a od začátku roku 1951 na dnešních 18 let věku.

Manželům se dne 25. listopadu 1905 narodila první dcera, Marie. První píší úmyslně, protože dcer se jim narodilo více, což je, jak jsme již zjistili v dřívějších dobách, u Středů téměř pravidlem. Příští rok, 27. prosince 1906, hned po Vánocích, se narodila další holčička, Anna. Ta však bohužel umírá dne 5. ledna 1907.

Dalším přírůstkem do rodiny je syn, a můžeme prozradit, že byl prvním a posledním mužským potomkem. Narodil se 15. července 1908 a bylo mu dáno jméno po otci, Josef.

Dne 2. prosince 1909 přišla na svět další dcera a pokřtěna byla jménem Anna. Dřív v tomto ohledu nepanovala pověřivost a jméno zemřelého děcka bylo dáno jeho sourozenci, který přišel na svět později. V roce 1912, 9. dubna pokřtili v Kostele sv. Jakuba Většího v Červeném Kostelci další dceru, Julii. Dne 14. srpna 1914 přišla na svět dceruška Ludmila. Nenarodila se do zrovna klidné doby. Po atentátu na arcivévodu a následníka rakousko-uherského trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho choť v Sarajevu dne 28. června 1914 začala měsíc poté, 28. července 1914 Velká válka, když vyhlásilo Rakousko-Uhersko odvetou válku Srbsku. Na základě předchozích aliančních smluv následovala řetězová reakce ostatních států a během zhruba čtyř týdnů se ve válečném konfliktu ocitla většina Evropy.

V prosinci třetího válečného roku, dne 12. prosince 1916 přišla na svět dcera Jaroslava. Podle vzpomínek jeho dcer do nebyl jejich otec Josef Středa odveden a do Velké války nezasáhl. Když jsem si však seřadil narození jednotlivých dcer, viděl jsem mezi 12. prosincem 1916 a 17. únorem 1921 „netradiční“ mezeru, která mohla být zapříčiněna tím, že Josef Středa ve Velké válce byl. Zažádal jsem proto VÚA o zaslání jeho vojenských dokumentů, pokud existovaly a zachovaly se do dnešních dnů. Z dokumentů se dozvídáme, že Josef Středa byl u odvodu 28. března 1898 a byl kvůli malé výšce (152 ½ cm) a křečovým žilám uznán neschopným k vojenské službě se zbraní, což bylo znovu konstatováno c. k. Okresním hejtmanstvím v Novém Městě nad Metují dne 30. března 1915. Ale 30. dubna téhož roku byl při odvodu v Náchodě uznán schopným služby se zbraní a byl zařazen k 18. pěšímu pluku. Prostě, jak to bylo ve Švejtkovi: „Jsme biti jako žito, kam se podíváme, a proto mě volají na vojnu. Já jim přece včera četl z novin, že drahou vlast vovinuly nějaké mraky.“ Další kolo se odehrálo 22. září téhož roku, kdy se hlásil u obce a při dalším odvodu 12. října 1915 byl uznán neschopným služby se zbraní. Důvod – srdeční vada. Vše uvedené je zdokumentováno na následujících dvou stranách. Protože můj praděda Ladislav Matuška byl odveden do 18. pěšího pluku (IR 18 - infanterie regiment No. 18) v Hradci Králové a prodělal celou válku na ruské a poté na italské frontě, vím, čeho byl Josef Středa ušetřen.

Land *Cechy*
 Země *Čechy*
 Politischer Bezirk *Čáslav*
 Politický okres

Gemeinde *Zábrodí*
 Obec
 Fortlaufende Zahl *1*
 Běžné číslo

Landsturm musterungschein.
Osvědčení o domobranecké prohlídce.

1043

Anmeldung bei der Gemeinde.
 Přihlášení u obce.

212.

(Vom Gemeindeamte auszufüllen.)
 (Budíž vyplněno obecním úřadem.)

Vor- u. Zuname: Jméno a příjmení: <i>Štréda Josef</i>		Vor- u. Zuname des Vaters: Jméno a příjmení otce: <i>Štréda Antonín</i>	
Geburtsdaten o narození		Vor- u. Familienname der Mutter: Příjmení a rodné jméno matky: <i>Štréda Anna Marie</i>	
Jahr: rok: <i>1875</i>	Politischer Bezirk (okres): politický okres (komitát): <i>Čáslav</i>	(Heimatsberechtigung) (Zuständigkeitsort)	Gemeinde: obec: <i>Zábrodí</i>
Land: země: <i>Cechy</i>	Land: země: <i>Cechy</i>		Pol. Bezirk (Komitat): pol. okres (komitát): <i>Čáslav</i>
Schulbildung: Skolní vzdělání: Vzdělání: <i>český</i>		(Domovská příslušnost) (Zur Zeit seiner letzten Stellung)	Gemeinde: obec: <i>Zábrodí</i>
Znalost jazyků: Sprache: <i>česky</i>			Pol. Bezirk (Komitat): pol. okres (komitát): <i>Čáslav</i>
Anmerkung: Poznámky:		Musterungsort: Místo pobytu: <i>Zábrodí</i>	

Zábrodí am *17/II* 1915.
 (Datum.)

Josef Štréda
 (Unterschrift des Gemeindevorstandes.)
 (Podpis obecního starosty.)

Letzter Stellungen (Überprüfungs) befund:
 (Von der zuständigen Ergänzungsbehörde auszufüllen.)

Los-Nr.	Jahr und Tag der Stellung	Befund	Nähere Bemerkungen (**)
<i>549</i>	<i>1898</i> <i>23/3</i>	<i>Z 7 m Waffendienst untougl.</i> <i>zu Klein, Krumpfadern</i> <i>Waffen unfähig.</i>	

Neustadt a. M. am *30 MAR.* 1915.
 (Datum.)

Der k. k. Bezirkshauptmann:
Dr. Baran
 (Unterschrift des Vorstandes, bzw. Stellvertreters der Ergänzungsbehörde.)

Ergebnis der Musterung:
 (Von der Musterungskommission auszufüllen in den beiden ersten Rubriken.)

Zum Landsturmdienste mit der Waffe geeignet (**)	Wird ausgebildet kein bei der	Truppenkörper
<i>unfähig</i> <i>Krumpfadern</i>	gem. Decr. (**)	<i>IR 18.</i>

NACHOD am *9. Apr 1915*
 (Datum.)

Paula
 (Unterschrift des Platzes der Musterungskommission.)

*) Hier ist der nachgewiesene d. e. r. m. a. l. i. g. e. Lebenslauf (Gewerbe, Profession) einzutragen.
 **) Hier ist u. a. gegebenenfalls ein vorhandener militärischer Konfirmationsbefund oder u. a. bei der Stellung in einer früheren Altersklasse konfirmiertes beständiges Gewerbe, ferner aus der einschlägigen Literatur entnommen anzugeben (soweit möglich im vollen Wortlaut).
 †) Die die Nichtgenehmigung begründende Gründe ist hier Schlagwortartig anzugeben.

Land *Cechy*
 Země *Čechy*
 Politický okres *Středoč.*
 Politický okres

Gemeinde *Zábrodí*
 Obeo *Zábrodí*
 Fortlaufende Zahl *3*
 Běžné číslo

Landsturm musterungschein
Osvědčení o domobranecké prohlídce **M.**

Meldung bei der Gemeinde.
Hlášení u obce.

(Vom Gemeindeamt auszufüllen.)
 (Budíž vyplněno obecním úřadem.)

Vor- und Zuname Iméno a příjmení		Vor- und Zuname des Vaters Iméno a příjmení otce		Vor- und Zuname der Mutter Příjmení a rodé jméno matky	
<i>Středa Jindř.</i>		<i>Arada Antonín</i>		<i>Šimráková Marie</i>	
Geburts- daten Data narození	Jahr: rok:	Ort: místo:		Gemeinde: obec:	poli. Bezirk (Komitat): polit. okres (komitát):
	Land: země:		Land: země:		
Schulbildung: škola vzdělání:		Ehestand: stavba:		Gemeinde: obec:	
Schulbildung: škola vzdělání:		Ehestand: stavba:		poli. Bezirk (Komitat): polit. okres (komitát):	
Sprachkenntnis: znalost jazyků:		Dienstverhältnis: povolání, živnost:		Land: země:	
Sprachkenntnis: znalost jazyků:		Dienstverhältnis: povolání, živnost:		Land: země:	
Anmerkungen: Poznámky:					

Zábrodí am *22/9* 1915
 Datum

Josef Štefák
 (Unterschrift des Gemeindevorstandes)
 (Podpis obecního starosty)

Ergebnis der Musterung:

(Von der Musterungskommission auszufüllen in den beiden rechten Spalten)

Am Landsturmdienst mit der Waffe	Zuteilung	Truppenführer
nicht geeignet *) (wegen <i>og. Herzfehler</i>)	Gemeinde <i>Zábrodí</i>	

NACHOD am **12. Okt. 1915**
 Datum

Štefák
 (Unterschrift des Vorsitzenden der Musterungskommission)

*) Das Höchstmaß der zu freizusetzen.
 **) Bei der Nichtgenügendem Gebrauch ist hier nicht weiter zuzusetzen.
 (Das die Staatsdruckerei in Wien.)

Dovolím si však připomenout, že i pro obyvatelstvo v zázemí nebylo toto období žádnou selankou. V roce 1915 bylo nejvíce odvodů na frontu, neboť dosud neutrální Itálie vypověděla Rakousku-Uhersku válku. Odvody se opakovaly až do konce války. Teď už se armáda doplňovala téměř všemi, kdo měl obě ruce i nohy. Doma proto zůstalo jen velmi málo mužů. Chyběly pracovní síly, povozy i tažná zvířata, která se musela odevzdat pro účely války. Rekvizice obilí a potravin se stávaly opravdu postrachem. Mletí obilí ve mlýně na černo se trestalo jeho zabavením, proto lidé mleli obilí doma na mlýncích. K regulování spotřeby byly zavedeny lístky, na jejichž podkladě si mohl spotřebitel nakoupit určené množství potravin. Vláda zavedla vyplácení podpor - od 60 haléřů do 10,-K. Začal být nedostatek potravin. Byly sice stanoveny maximální ceny, za které bylo možno prodávat, ale ty se nedodržovaly.

<i>Příklad cen:</i>	<i>v roce 1914</i>	<i>v roce 1918</i>
<i>1kg másla</i>	<i>1,60 K</i>	<i>18 K</i>
<i>1kg mouky</i>	<i>0,53 K</i>	<i>22 K</i>
<i>1kg cukru</i>	<i>0,80 K</i>	<i>8 K</i>
<i>1kg čaje</i>	<i>10 K</i>	<i>100 K</i>
<i>dojná kráva</i>	<i>400 K</i>	<i>10 000 K</i>
<i>1m plátna</i>	<i>4 K</i>	<i>30 K</i>

Velká válka skončila, lidé se radovali ze vzniku nového státu, ale poválečná ekonomická krize postihla všechny vrstvy obyvatelstva, nejvíce samozřejmě ty nejchudší. Rodina Středů v Zábrodí měla oproti lidem bydlícím ve městech alespoň výhodu vlastního pole a možnost chovu drobného domácího zvířectva. V roce 1919 se citelně projevil růst inflace měny, nedostatek potravin, surovin a bytů a pokles zemědělské a průmyslové výroby na sotva polovinu předválečné úrovně. V továrnách scházelo uhlí a suroviny. To vše vedlo k nezaměstnanosti, která vrcholila v zimě 1919.

V roce 1920 byl vydán tzv. nostrifikační zákon, podle kterého měly mít všechny firmy vyrábějící v českých zemích své sídlo na území Československa, aby se dosáhlo samostatnosti ekonomiky. Opatření ovšem negativně ovlivnilo zahraniční investory, takže textilnímu průmyslu chyběl kapitál k modernizaci. Z textilních výrobních kapacit Rakouské monarchie se nacházelo asi 75 % v Čechách a na Moravě. Po rozpadu monarchie se zmenšil vnitřní trh pro textilní zboží asi o 2/3. Vývoz jako částečná náhrada se sice značně zvýšil, ale krize postihla určitě i domácí tkalce, mezi které patřili Josef Středa a jeho bratr František. V průběhu dvacátých let pak nastalo oživení textilní výroby, ale za rohem již číhala krize další...

Před sto lety, v únoru 1921 probíhalo první sčítání obyvatel v nové Republice československé. Díky laskavosti pracovníků SOkA Náchod máme i my možnost nahlédnout do domu č. p. 18 v Zábrodí, a to k datu 17. února. Již při sčítání obyvatel v roce 1890 jsem předeslal, že v malém domku bydlelo hodně lidí.

V bytě číslo 1 bydlela rodina majitele bytu Josefa Středy, jeho manželka Marie, syn Josef a 5 dcer a s nimi i tříadvacetiletý bratr manželky Marie, Vincenc Hanuš, celkem tedy 9 osob. U Josefa Středy se dozvídáme obě jeho povolání, domácí tkadlec a zemědělec. Jako domácí tkadlec pracoval pro vydavače Václava Precla v Červeném Kostelci. Kdo to byl vydavač? Faktor, který vydával domácím tkalcům materiál ke zpracování a poté od nich hotové dílo vykupoval. Vincenc Hanuš byl elektromontér, zaměstnanec Městských Elektropodniků v Novém Bydžově. To bylo tehdy perspektivní zaměstnání, protože právě dvacátá léta jsou obdobím, kdy v Československu probíhala rozsáhlá elektrifikace obcí. Pravděpodobně zde měl trvalé bydliště, ale za prací dojížděl.

V bytě č. 2 bydlel František Středa, tehdy osmapadesátiletý bratr Josefa, také domácí tkadlec, zaměstnaný u vydavače J. Kincla v Olešnici. Spolu s ním jeho syn, také František, tehdy tříadvacetiletý, vyučený malíř pokojů, v té době nezaměstnaný. František Středa starší i zde, tak jako v roce 1890, je označen jako ženatý. Můžeme mít za velice pravděpodobné, že František Středa se jako katolík nechtěl či nemohl rozvést a jeho manželka žila jinde. Byli buď formálně dle zákona rozloučeni, nebo prostě žili každý v jiné obci. Určitě František neměl šťastné manželství, přestože z něho měl také třiatřicetiletou dceru Cecílii, tehdy již 10 let provdanou.

Na sčítacím archu je uvedeno datum 17. února 1921. Ale jenom za pouhé tři dny, 20. února 1921, se narodila další dcera a byla pokřtěna jménem Marta. A jak bylo u Středů zvykem již v minulosti, také další potomek byl rodu ženského.

Dne 8. července 1923 se narodila Věra Středová, nejmladší dcera. To již bylo její matce Marii 40 a jejím otci Josefovi 47 let. Také ona byla pokřtěna v Kostele svatého Jakuba Většího v Červeném Kostelci. Protože právě jí je určena dedikace této Historie rodu Středů, věnujeme ji větší pozornost než jejím starším sourozencům. Nemůžeme čtenáři ukázat originál křestního listu, tak tedy alespoň kopii výpisu z matriky na následující straně.

Poslední přírůstek do rodiny byl chlapec, tedy událost jistě nadmíru radostná. Ladislav se narodil těsně před Vánocemi, dne 21. prosince 1925, hned po Třech králích, 7. ledna 1925 zemřel. Přestože to bylo pro rodiče a celou rodinu jistě smutné, jistě to jako lidé hluboce věřící vzali s pokorou.

Autor by chtěl psát hlavně o věcech radostných a povznášejících. Ale život přináší také to méně příjemné. Dávalo a dává to lidem šanci ukázat, co je v nich

dobrého a pevného. Teprve v takových dobách se ukazuje, jakými lidmi doopravdy jsme.

Po konjunktúře druhé poloviny dvacátých let 20. století přichází rok 1929. Tehdy v říjnu 1929 začala Velká hospodářská krize. A jak to bývá, neštěstí nechodí vždy samo. To se ukázalo také v Československu a také v kraji, o kterém píšeme.

V únoru 1929 přišly enormně vysoké mrazy. Na Červenokostecku se pohybovaly teploty od -28 do -35 stupňů Celsia. Nejvyšší hodnota a dodnes platný „rekord“ byl zaznamenán na Českobudějovicku, -41,2 stupňů Celsia. Tato mrazová kalamita zničila ovocné sady a aleje švestek.

V létě pak, dne 4. července 1929, se přihnala v poledních hodinách ničivá větrná smršť, které předcházela abnormálně vysoká teplota až 42 stupňů Celsia. Pochopitelně spojená s dusnem a parnem. Poté přišel obrovský vítr, který lámal větve a celé stromy, trhal okapy i celé střechy. A do toho se přidaly obrovské proudy deště, Jednalo se pravděpodobně o největší přírodní katastrofu v Čechách v první polovině 20. století.

Nevíme, jak uvedené přírodní pohromy a poté ekonomická krize postihly rodinu Středů, víme však, že vše přežili a určitě zbytečně nenaříkali.

Ale i v časech válek, přírodních katastrof a ekonomických krizí jde život dál. To platí také, a především pro mladé lidi. A tak v domě č. 18 začíná „seriál“ svateb. Vždyť je zde jeden potenciální ženich a více adeptek na vdávání.

Jako první se ve svých devatenácti letech vdává Julie. Jejím svatebním dnem se stal 6. červen 1931 a netřeba připomínat, že svatební obřad se, stejně jako další svatby jejích sester, odehrál v Červeném Kostelci. Jejím ženichem byl tehdy pětadvacetiletý Jan Kubina, úředník z Červeného Kostelce Na Skalce č. 528, kde po svatbě začínají spolu žít.

Další svatba se koná 8. července 1933, kdy se vdává ve věku 29 let nejstarší dcera Marie. Jejím mužem se v ten den stal Antonín Langr, zedník z Dolních Rybníků č. 14. Tito manželé zůstali bydlet v Mariině rodném domě a dodnes zde žijí jejich potomci.

Dne 24. listopadu 1934 se vdává šestadvacetiletá Anna. Jejím vyvoleným se stal také devětadvacetiletý Josef Šrůtek, rolník ze Slavíkova č. 33. Anna, nyní již Šrůtková, následuje svého muže do Slavíkova.

V roce 1933 se ujímá vlády v Německu Adolf Hitler a jeho NSDAP a lidem v Československu se zpočátku zdá, že se jich to netýká. V roce 1938 však již všichni vědí, že je republika a její samostatnost ohrožena. V neděli 18. září 1938 se vdává Ludmila Středová. Je jí tehdy 24 let, jejímu nastávajícímu, Jaroslavu Špeldovi, úředníku textilní firmy Pick ve Velkém Poříčí, je pětadvacet let.

A pár dní poté, 23. září 1938 ve 22.15 hodin byla vyhlášena všeobecná mobilizace. Proběhla rychle a úspěšně. První záložníci se začali soustřeďovat u svých útvarů ihned po vyhlášení mobilizace. Bylo povoláno 18 ročníků I. zálohy a náhradní zálohy všech zbraní a služeb a dále část příslušníků II. zálohy – potřebných specialistů. Celkem bylo povoláno 1 250 000 mužů do zbraně včetně těch, kteří byli povoláni již před začátkem mobilizace. Dále bylo k dispozici 350 tanků, 5000 dělostřeleckých hlavní a 950 bojových letounů. Ale pak přišla zrada západních velmocí, Německa, Itálie, Velké Británie a Francie. Demobilizace armády proběhla po přijetí potupné mnichovské dohody dne 30. září 1938.

Všeobecná mobilizace se týkala ročníků 1898 až 1918, tedy mužů uznaných schopnými vojenské služby ve věku 20 až 40 let. Nevíme, kdo z mužů, manželů sester Středových, o kterých jsme psali na předcházející straně byl povolán, ale pravděpodobně se jich to týkalo, a to včetně Josefa Středy mladšího a čerstvého ženáče Jaroslava Špeldy, který byl ročník 1908. Zkusme se vžít do jejich pocitů a do pocitů jejich žen a rodičů.

A po krátké existenci tzv. Druhé republiky přišla 15. března 1939 německá okupace a vznik Protektorátu Čechy a Morava a „samostatného“ slovenského štátu. I v takových dobách však lidé museli žít a radovat se z maličkostí, i v takových dobách lidé uzavírali manželství a rodily se děti.

Dcera Jaroslava dne 14. března 1941 porodila syna Jaromíra (Mirka). Mirek se narodil jako nemanželské dítě. Ale to chce trochu osvětlit. Jaroslava byla psychicky labilní a trpěla depresemi. Otec Mirka si ji přesto chtěl vzít za manželku, ale její rodiče mu to rozmluvili. Řekli mu, že se o dceru i vnuka postarají. Podle mě vzácný příklad charakterního jednání.

V roce 1941 se oženil dne 11. listopadu, ve věku 33 let, tedy v Kristových letech Josef Středa mladší. Tentokrát tedy svatba nebyla v Červeném Kostelci a Zábrodí. Jeho nevěsta, dvaadvacetiletá Marie Šouláková, pocházela také z malé vesničky, jako bylo Zábrodí, z Újezdu na Moravě. Svatební obřad se konal v Kostece svatého Václava v Novém Veselí poblíž Žďáru nad Sázavou. Kde se mladí lidé poznali nevíme, ale řemeslo ženicha, zedník, napovídá, že to byl on, kdo cestoval za prací. Na následující straně vidíme fotografie Josefa s manželkou a s její matkou a sestrou i část domu v Zábrodí. Marie sedí na židli před Josefem a její oblečení (pyžamo a župan) napovídá, že je nemocná. To se bohužel potvrdilo v následujícím roce.

Rok 1942 byl tragický i smutný, a to jak pro český národ, tak také pro rodinu Středů za Zábrodí č. 18. Dva odvážní muži, Slovák Jozef Gabčík a Moravan Jan Kubiš, kteří byli pro tento úkol speciálně vycvičeni ve Velké Británii, provedli dne 27. května 1942 v Praze-Libni atentát. Cílem byl zastupující říšský protektor a šéf RSHA Reinhard Heydrich, který kromě jiného hodlal část obyvatelstva poněmčít, část vystěhovat na Sibiř a zbývající vyvraždit. Atentát určitě celý národ, i když

potichu, přivítal. Němci však rozpoutali krvavou odvetu. Jeden z těch statečných, který zajišťoval ostatním parašutistům i domácímu odboji spojení s Londýnem byl radista Jiří Potůček. Na svém útěku z Kosteckých Končin, kde ho skrývala rodina Burdychových, směřoval na rodné Pardubicko, které důvěrně znal. Jeho cesta vedla také přes Zábrodí, na což vzpomínala jako očitý svědek Věra Středová, později provdaná Junová.

1942 <u>červenec</u> 27. 29	č. 18. Josef Středa, hadlec a chatařník na exp. v Zábrodí č. manžel Marie, rozené Ha- nušové p/for. Radichové č. 119. Přel. do Zábrodí, manžel 7. 11. 1875 v Zábrodí; Cop. 26. 7. 1904 v Čerov. Kosteleci	67	Zemřel (list. 3. 1942) a pohř- bil: Jaroslav Špinner, kaplan Mlýnský Červený Kostelec
1942. <u>září</u> 17. 20.	č. 18. Marie Přiedová, manželka Josefa Středy, malorobnice v Zábrodí č. 18, rozk. Šouláková z Ujčedra na Moravě, do Zábrodí přišlásmá. Narozena 4. 11. 1919 v Ujčedě na Moravě. cop. 11. 11. 1941 v Nov. Veselí na Moravě	23	Zemřel a pohř- bil: Josef Kovák, kaplan Jiří Čížov: Čerov. Kostelec

O dva měsíce později, 27. července 1942 umírá ve věku 66 let Josef Středa. Víme už z předešlého, že měl srdeční vadu, takže důvod úmrtí je nasnadě. A o další dva měsíce později, 27. září 1942, umírá manželka, skoro se chce říci novomanželka Josefa Středa mladšího, Marie Středová, rozená Šouláková ve věku třiatřiceti let. Zápis o úmrtí Josefa, ani u jeho snachy Marie, který je na předešlé straně, neuvádí příčinu úmrtí, přestože se tehdy běžně již dávno úředně konstatovala. A tak se musíme spolehnout na ústní svědectví, že příčinou Mariina úmrtí byla tuberkulóza. Jsem přesvědčen, že Josef o její nemoci věděl, ale pevně věřil, že se jeho žena vyléčí. Trochu předbíháme, ale Josef již po celý svůj život byl od svých čtyřiatřiceti let vdovcem (zemřel 31. července 1975). Manželka Marie byla v jeho srdci jediná a neoženil se, přestože přímé či nepřímé nabídky sňatku mu nechyběly.

Připomeňme si Josefa Středu a jeho manželku Marii fotografií na předešlé straně, kde je s nimi jejich nejmladší dcera Věrka. Nevíme, kdo fotografii pořídil, ale víme, že je z pozemku Středových, který později zdědili potomci jejich potomků a leží nedaleko od domu č. 18. Zároveň se ještě vraťme k jejich manželství. Byli to oba vzácní lidé a vzácně si také rozuměli. Jejich manželství bylo dle svědectví krásné a harmonické a hovoří o tom i astrologie. Jaké tedy bylo manželství Josefa a Marie? Oba byli narozeni ve znamení Štíra. Astrologie o tomto vztahu mluví jasně a jejich život to potvrdil. Vztah mezi dvěma Štíry je mimořádně intenzivní. Partneri v tomto svazku jsou hluboce propojeni a mají mezi sebou silné psychické a fyzické pouto. Rozumějí si instinktivně a beze slov. Jejich vztah bude vášnivý a nabitý erotikou, i když se v této oblasti může stát, že jeden bude chtít víc než druhý a nebudou ochotni ke kompromisu. Po duševní stránce jsou si velmi podobní, proto cítí silnou vazbu a vzájemný respekt. Mohou se navzájem velmi obohatit a jeden od druhého se naučí hodně životních moudrostí. Tyto dvě silné osobnosti jsou už od přírody ve vzájemné harmonii a jsou naladěny na stejnou vlnu, což z nich dělá ideální partnery. Jejich láska je silná a společně vytvoří nerozlučnou dvojici. Marie Středová, rozená Hanušová, svého muže přežila o 32 let a zemřela ve věku jednadvadesáti let 12. října 1974.

1944. febru- r 19.	18.	<u>Kosinka Ulrich</u> , landwirt, geb. in rüst. wohnhaft: Kramolna, N. 4., Bezirk Tschod, ehel. Sohn des Anton Korinka, Landwirts in Kramolna, N. 4., in der Josefa, geb. Wenzel Vojtěch, Häuslers in Lhotka, T. 10.	beide: katholisch	21 geb mar. 14/6 1922	beide ledig
in Rot. Kozletr. T. 19. Kozletr. Jezuit von Odlal Friedrich Glauz, d. 19.		<u>Martha Glieda</u> , im Haushalte, geb. in rüst. in wohnhaft: Zábrodí, N. 18., Bez. Tschod, ehel. Tochter des + Josef Glieda, Landwirts in Zábrodí T. 18. in der Marie gebor. Franz Hanuš, Häuslers in Ober-Stradechau, T. 119.	beide: katholisch	22 geb mar. 20/2 1921	beide
Odlal 24/2 1947. O.L. 21. 12. 1942		<u>Kosinka Oldřich</u> , rolník, nar. bytlen in rüst.: Kramolna, N. 4., Kreis Tschod, ehel. Antonina Korinka, rolnice in Kramolna, N. 4. a Josefy, dcery Václava Vojtěcha, chalup- níka in Lhotka, T. 10.	Katolícké		oba svobodní
		<u>Marta Gliedová</u> v domácnosti, nar. bytlen in rüst.: Zábrodí, N. 18., Kreis Tschod, dcera + Josefa Gliedy, rolnice in Zábrodí, N. 18. a Marie, dcery františka Hanuše, chalupníka in Ober-Stradechau, N. 119., Kreis Tschod.	Katolícké		

Již jsem to jistě nejméně jednou uvedl, ale i v těžké době lidé vstupovali do manželství a uzavírali sňatky. Marta Středová se vdává v sobotu 19. února 1944, den před svými dvaadvacátými narozeninami. Jejím manželem na celý život se v ten den stal jedenadvacetiletý Oldřich Kosinka. Zde je uveden jako rolník z Kramolny,

později však pracoval jako technický úředník v Tepně Náchod. Jako důkaz snah o poněmčení českého národa přikládám část výpisu z matriky oddaných za obec Zábrodí. Dvojjazyčný, nejdříve německý, včetně poněmčených křestních jmen, poté český, a to všechno v době, kdy již po porážce v bitvě u Stalingradu v lednu 1943 na východní frontě dostávali na frak.

Protože vím, že chod historie nezměníme tím, že obrátíme obrazy tváří ke zdi, přičemž tyto snahy v poslední době sílí až do takových absurdit, že za viníka druhé světové války je označován Sovětský svaz, uvádím historický dokument z té doby, kdy ještě spojenci na západní frontě teprve připravovali vylovení v Normandii v červnu 1944. Staliniův rozkaz ze dne 23. února 1944. 26. výročí Rudé armády slaví národy naší země v době historických vítězství sovětských vojsk nad německými fašistickými vojsky. Již přes rok vede Rudá armáda vítěznou ofenzívu, drtící armády hitlerovských uchvatitelů a smetající je se sovětské půdy. Za tuto dobu Rudá armáda úspěšně provedla zimní kampaň 1942-1943, vyhrála letní bitvy r. 1943 a rozpoutala vítěznou zimní ofenzívu 1943-1944. V těchto kampaních, jež jsou něčím bezpříkladným v historii válek, Rudá armáda urazila v bojích místy na 1.700 km a očistila od nepřítele téměř 3/4 jím obsazené sovětské země... Všichni víme kdy, jak a proč bylo osvobozeno území Československa, na tom opravdu není možno nic změnit.

Než budeme pokračovat dále, obrátíme ještě kolo času zpět. Dne 11. listopadu 1942 se vdávala kamarádka nejmladší dcery Věry Středové, Jaromíra (Jarina) Kociánová. Manželem Jariny se v ten den stal František Hepnar z Úpice. Zdánlivě nic důležitého k zaznamenání v Historii rodu Středů, až na to, že tehdy jednadvacetiletá Věrka samozřejmě na svatbě kamarádky byla a setkala se tam poprvé se svým budoucím manželem, tehdy dvacetiletým Stanislavem Junem z Úpice, který byl kamarádem ženicha.

Genealogii rodu Junů mám již částečně zpracovánu a v budoucnu určitě napíši Historii rodu Junů. Nebylo by však naše vyprávění úplně, kdybych se o rodu Junových alespoň v krátkosti nezmiňl.

Rod Junů pochází z Chlumu, malé vesnice, dnes je částí města Hlinsko. Nachází se asi 6 km na jihozápad od Hlinska. Prochází zde silnice I/34. Prvním matriční záznam o tomto rodu je z roku 1671, kdy se rodičům Vítu Junovi a jeho manželce Anně narodil 12. května syn Jan. V této vesnici přímí předkové Stanislava Juna žili až do začátku dvacátých let minulého století. Tehdy po Velké válce byla krize, nedostatek a hlad v celé republice, avšak na Vysočině, v tom kraji brambor a kamení, bylo všeho v míře dvojnásobné. Tehdy se Leopold Jun (1893-1967) spolu se ženou Antonií, rozenou Čermákovou (1892-1961) rozhodli odejít do Úpice, kde Leopold věřil, že jako tkadlec dostane zaměstnání a s ním i byt. S rodiči se do Úpice stěhovala i jejich malá dcerka pokřtěná jako Zdenka, nikdo ji však neřekl jinak než Poldina.

Na fotce na předcházející straně jsou Leopold Jun a jeho žena Antonie, rozená Čermáková, pravděpodobně 12. února 1918, kdy měli svatbu. Leopold byl toho času domobranec c. a k. zeměbranceckého pěšího pluku č. 21 v Egeru (dnešní Maďarsko). Ke svatbě dostal povolení vojenských úřadů. Svatba spěchala...

*Manželům Junovým se poté již v Úpici narodil 25. dubna 1924 syn Stanislav, jehož fotografie z mladých let je na předešlé straně a velice dobře ho charakterizuje. Stanislav se po školní docházce vyučil topenářem a když mu bylo okolo dvaceti let, byl totálně nasazen, naštěstí ne v Německu, ale ve zbrojovce ve Dvoře Králové nad Labem. Tam se setkal s mladou dívkou Marií Řehákovou (*4.4.1924) z Ústí nad Orlicí. A jak už to bývá, mladí lidé se do sebe zahleděli. Zde si jenom dovolím malou poznámku, Stanislav byl Býk, Marie Beran, stejně jako moji rodiče. Marie přišla někdy okolo Vánoc 1944 do jiného stavu. Ale 9. května 1945 válka a okupace skončily. To již byla Marie v šestém měsíci těhotenství a 19. srpna se jí narodila dcera Milena. Oba se již připravovali na společný život v Úpici, údajně i nějaký nábytek již začali nakupovat, ale pak ze svatby sešlo. Stanislav musel narukovat na vojnu a my dnes nevíme, proč a jak ze svatby sešlo. Můžeme jenom konstatovat, že to tak mělo být. Když se Stanislav vrátil z vojny, Marie již byla provdána.*

Vraťme se po malé odbočce k rodu Středů. Protektorát, aneb jak se výstižně říkalo, protentokrát a 2. světová válka, nejdříve v Evropě a poté i v Asii, skončily. Stavení č. 18 v Zábrodí mělo v té době po válce deset obyvatel V přízemí bydlela vdova Marie s ovdovělým synem Josefem, nejmladší dcerkou Věrou a také dcera Jaroslava se synem Mirkem. V patře bydleli Langrovi, tedy Antonín Langr, jeho žena Marie, rozená Středová a jejich tři děti.

Věrka v průběhu války nejdříve chodila v Zábrodí do jednotřídky a poté do měšťanské školy v Červeném Kostelci. Rodiče ji nechali vyučit švadlenou. V rámci výuky dojížděla do učňovské školy v Úpici, poté jako švadlena pracovala v soukromé firmě v Náchodě. Jak již víme, sotva se vyučila, zemřel jí v roce 1942 otec a ve stejném roce se na svatbě kamarádky se seznámila se svým pozdějším manželem, Stanislavem Junem, který byl šikovným řemeslníkem, známým muzikantem a později i organizátorem sportovního a kulturního života v Úpici. Tehdy, po návratu z vojny Stanislav, když svůj vztah k dceři Mileně urovnal po právní i finanční stránce, se začal rozhlížet, co dál. Budiž zde řečeno, že nejenom on, ale také jeho pozdější manželka Věra, měli k Mileně velmi pěkný vztah. Až do své dospělosti Milena část každých prázdnin trávila v Úpici.

Co mělo být, stalo se. Stanislav Věrku chtěl za manželku a jistě udělal vše, aby si ho vzala. Ona totiž, stejně jako její sestry z rodu Středů měla všech pět P. Byly pěkné, pracovité, poctivé, přívětivé a pobožné. To bylo jejich hlavní věno, u Středů bys bohatou nevěstu nenašel. To že ji Stanislav opravdu hodně chtěl za manželku dokládá i to, že byl pokřtěný v Československé církvi husitské, ale přestoupil na víru katolickou. Konec konců, také v ní to první setkání na svatbě Jariny zanechalo určitě dobrý dojem. A tak spolu došli až ke dni svatebnímu. Symbolicky byla svatba v posledním dni roku 1949. Sobota 31. 12. 1949 byla jejich dnem svatebním a záznam z matriky církve katolické je posledním zápisem. Proč? Protože nastala „nová“ doba.

Hned vysvětlím. Alternativní forma uzavření manželství, tedy volba mezi církevní a civilní formou sňatku, byla v českých zemích tradiční. Režimu však šlo o to, oslabit postavení církve na veřejnosti i v této oblasti, a proto hned po vydání „církevních“ zákonů přistoupil k zavedení povinného civilního sňatku podle sovětského vzoru. Stalo se tak zákonem o právu rodinném č. 265/1949 Sb., vydaným 7. prosince 1949 s velmi krátkou lhůtou k zavedení – zákon nabyl účinnosti již k 1. lednu 1950. K témuž datu byly církvím podle zák. č. 268/1949 Sb. odňato vedení matrik. Zde tedy máme vysvětlení proč svatba spěchala, z jiného důvodu to nebylo, protože první dcera, Věrka, se Junovým narodila až 3. dubna 1951. Od roku 1950 Junovi bydleli v novém bytě první patře domu v Úpici, v ulici Bratří Čapků č. p. 65. Mladší dcera Stánička se Junovým narodila dne 30. září 1955. Za svědky jim byli švagři, Antonín Langr, švagr nevěsty a Richard Poláček, švagr ženicha. Svatba to byla jistě veselá, a protože byla na Silvestra, tak dvojnásob.

Život široké rodiny Středů a Junových po roce 1950 je již další příběh, který již nebudeme sledovat. Snad jenom přidáme rodinné fotografie.

Fotografie na následující straně je pořízena v Zábrodí v listopadu 1957, kdy babička Marie Středová slavila 75. narozeniny. Na fotografii vidíme zleva odshora: Oldřich Kosinka, Jan Kubina, Josef Šrůtek, Josef Středa, Jaroslav Špelda, Mirek Středa, poté Šrůtek ml. (bratr Zdenka), Julie Kubinová, Anna Šrůtková, Libuše Langrová, Marie Langrová a jejich matka Marie Langrová, Marta Kosinková, Ludmila Špeldová a dole Pavel Langr, Zdeněk Šrůtek, Jana Kosinková, babička Marie, Věra Špeldová, Marta Kosinková

Rodina Junových někdy v letech 1966-1967

Stáňa na fotografii z roku 1981

Dopsáno v Úpici dne 5. března 2021

Přidávám krátký report o časech, ve kterých vznikala tato Historie. Již celý rok žijeme v nenormálních poměrech, ale drží nás vzájemná láska a víra v Nejvyššího. Navzdory někdy nesmyslným zákazům se snažíme žít normálně, udržovat kontakty s našimi syny, přáteli, známými a sousedy.

Znovu a znovu si opakujeme, v jakých dobách žili naši rodiče, prarodiče a jejich i naši předci od 17. století. Konec konců i tato Historie o tom přináší svědectví. Paradoxně nás připomínky smutné či tragické minulosti posilují. Vždyť máme střechu nad hlavou, doma teplo, vodu, elektřinu, máme co jíst a co pít. Přestože i v naší rodině byly případy té nové nemoci Covid 19, věříme, že vše se v dobré obrátí.